

Laukkaset

Laukkasten sukuseura ry:n jäsenlehti 1/2020

Laukkaset

N:O 1 / 2020, Huhtikuu

Laukkasten sukuseura ry:n jäsenlehti

26. vuosikerta

Osoite: Laukkasten Sukuseura ry
Heikki Laukkanen
Runonlaulajantie 123, Juva

ISSN 1239-8993

SISÄLLYSLUETTELO

Pääkirjoitus	2
Vesireittejä vastavirtaan	3
Sukukirjan sisällysluettelo	5
Laukkasten sukuseminaari Lahdessa	7
Kutsu: Laukkasten sukuseminaari Lahdessa	8
BigY-testistä viisautta suvun alkuperään	9
Se ensimmäinen Laukkas-vaakuna	13
Merkkipäivälahjana exlibris	14
Sauna ja terveys	15
Olavinlinnan YT -neuvottelut vuonna 1576 kiihdyttivät savolaisten muuttoa metsäsuomalaisiksi Ruotsiin	17
Juvan Laukkalan kylä ennen ja nyt	21
Sukuneuvoston kuulumisia	23
Jäsenistölle	24
Paris La Sainte-Chapelle ja Notre Dame	28
Laukkaset keväällä 2020	29
Riihi	30
Niilo Niilonpoika Laukka (Laukkanen)	33
Laukkasten sukuneuvosto 2018-2021	34

**Sukuseuran kotisivut osoitteessa:
www.laukkaset.org**

Vastaava toimittaja
Toimituskunta
Taitto
Etukansi
Takakansi

Heikki Laukkanen
Leo Laakko, Antti Laukkanen
Grano Oy Mikkeli
Olavinlinna Savonlinnassa
Suuri Savontie entisessä Laukkalan kylässä

Pääkirjoitus

Maaliskuun 13. päivänä tuli kuluneeksi 80 vuotta talvisodan päättymisestä. Suomi oli syksyllä 1939 siirtynyt poikkeusoloihin valmiuttaan portaittain nostaen. Maa oli sotatilassa marraskuun viimeisenä päivänä. Meillä oli jo lokakuussa armeijan valmiuden nostamisen yhteydessä perustettu poikkeusolojen toimielimet jokaisessa kunnassa, siirretty säännöstelemään elintarvikkeita, siirretty väestöä pääosin sisämaan maaseudulle, määrätty kaikki kynnelle kykenevät erilaisiin töihin ja keskeytetty koulukäynti.

Sotatilan aikana rajoitettiin ja kontrolloitiin liikennettä. 105 päivän sota tuli yllätyksenä, vaikka maailmanpalon merkit olivat riippuneet Euroopan päällä jo usean vuoden ajan. Henki syksyllä 1939 oli se, että tämä ei meitä koske eikä meidän tarvitse mistään luopua, koska me emme uhkaa ketään. Kaikesta huolimatta Suomi alkoi kevästä 1939 lukien parantaa nopeasti puolustusvalmiuttaan niin armeijan kuin siviilielämän osalta. Sota tuli, yllätti ja vaati kaikkien panosta. Siitä selvittiin.

Poikkeusolot kestivät eri asteisina ainoan vuoden 1944 syksyn välirauhaan asti ja senkin jälkeen esimerkiksi elintarvikkeiden säännöstely jatkui vuosia. Kahvin ostoa säännösteltiin aina vuoteen 1954 asti. Monet muistavat vielä ostokupongit. Vain niitä käyttämällä sai kaupata ostaa tavaraa. Nyt kaupat toimivat ja hyllyt ovat täynnä tavaraa.

Vaikka työurani aikana osallistuin useisiin poikkeusolojen harjoituksiin viidellä vuosikymmenellä, maailmanlaajuinen pandemia ei ollut kuvattuna koskaan tämänlaatuisena taustamateriaaleissa. Kuvattuna ovat olleet sota, ydinonnettomuus, hallitsematon maahanmuutto, sähkö- ja televerkkojen romahdus, myrskytuhot, juomaveden tuhoutuminen jne. Suomi on varmasti ollut varautunut moneen, mutta kyllä tämä nyt kokemamme poikkeustila on ainutkertainen tässä laajuudessa. Kaikki toimijat joutuvat koko ajan kulkemaan umpihankea pitkin - latua ei ole avattuna edessä. Näin on yleensäkin poikkeusoloissa.

Pääkirjoitus poikkeusoloissa.

Kun tätä kirjoitan, elämme vasta poikkeusolojen toisen viikon alkua, enkä osaa ennustaa, missä tilanteessa maa on, kun lehtemme on jakelussa. Edellisen sukulehden jakelu siirtyi viikolla postilakon takia, mutta se oli pieni murhe nykytilanteeseen nähden.

Mitä 80 vuodessa on muuttunut ja mitä samaa tässä tilanteessa on? Muistamme historiasta parhaiten poikkeusolojen johtajat - vastuunkantajat. Heidän päätöksensä ratkaisevat pitkälti tulevaisuuden. Sen, miten kansakunta selviää aikanaan poikkeustilanteesta normaalioloihin. Asioiden tärkeysjärjestykset muuttuvat, kun kriisin ajaksi täytyy keskittyä selviytymään lyhyen aikavälin päälle kaatuvista ongelmista. Uskon, että tästä Suomen historian jaksosta jää mielikuva viidestä puolueen puheenjohtajasta - viidestä naisesta - ministeristä, jotka kantoivat eturintamassa vastuun Suomesta. Historia arvioi myöhemmin heidän niin kuin muidenkin päättäjien onnistumisen ja antaa arvosanan.

Uskon, että Suomi selviää. Se vaatii aikaa ja uhrauksia. Toivon kaikkien noudattavan ohjeita. Päättäjille toivon viisautta.

*Heikki Laukkanen
puheenjohtaja*

Vesireittejä vastavirtaan

Laukkasten suvun ensimmäinen sukukirja "Vesireittejä vastavirtaan" esittelee itä-suomalaisten Laukkanen-nimisten sukujen vaiheita vanhimpien asiakirjojen alusta 1540-luvulta 1700-luvun alkuvuosikymmeniin. Käsiteltävä ajanjakso päättyy suunnilleen Uudenkaupungin rauhaan (1721). Laukkasten kohdalla ei voida puhua vain yhdestä suvusta, sillä viimeistään DNA- projekti varmisti nimeä kantavan lukuisia erillisiä sukuja. Kirjassa käsitellään sukuhaarojen vaiheita kirkollista väestökirjanpitoa edeltävältä ajalta. Ajanjaksolta käytettävissä olevat asiakirjalähteet ovat siten pääasiassa erilaisia verotusluetteloita. Näiden tukena on käytetty isälinjaisia Y-kromosomin DNA- testejä, joiden avulla on saatu varmistettua sukuhaarojen välisiä suhteita ja toisaalta osoitettua mitkä Laukkas-suvut ovat samaa ja mitkä eri alkuperää. Kirja on yleisesitys sukuhaarojen vaiheista ja toimii pohjateoksena myöhemmille sukuhaara kohtaisille kirjoille. Se ei ole täydellinen esitys kaikista Laukkasista tuolta ajanjaksolta, sil-

lä aikataulu ja budjetti asettivat rajat vastaan tutkimuksellisesti. Kaikkien asiakirjalähteiden läpikäynti mistä vain Laukkasia mainitaan, olisi vaatinut huomattavasti enemmän työaikaa. Esimerkiksi tuomiokirja-aineistoa 1600-luvulta oli mahdollista käydä vain viitteellisesti läpi muutamista aukkokohtista, mutta niiden kokonaisvaltainen tutkimus olisi ollut liian suuritoiminen ajallisesti. Aikataulun vuoksi jouduttiin tekemään kompromisseja, mutta toivon kirjan täyttävän paikkansa Laukkasten perusteoksena. Myöhempien sukuhaarakohtaisten kirjojen on mahdollista syventää tutkimusta, sillä tällöin on mahdollisuus keskittyä suuremmalla tarkkuudella juuri kyseisen sukuhaaran aineistoon.

Antti Laukkanen ansaitsee kiitoksen Karjalan Laukkasten tutkimuksestaan ja hänen tekstinsä on päätynytkin kirjaan omana lukunaan. Antin työ antoi omalta osaltani loppuvaiheessa mahdollisuuksia keskittyä tarkemmin Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Pohjanmaan Pulkilan tutkimuksiin.

Keskeisenä kantavana teemana sukukirjassa on isälinjainen DNA-tutkimus. Sitä ei saatu valitettavasti vietyä aivan loppuun, sillä asiasta kiinnostuneita Laukkasia ei kaikista sukuhaaroista löytynyt. Jos DNA-näytteet olisi saatu kaikista nykyisin mieslinjaisesti elävistä Laukkasten sukulinjoista, olisi monelta osin voitu esittää varmempia päätelmiä. Ehkäpä tämän kirjan luettuaan moni kiinnostuukin selvittämään perimäänsä DNA-testin avulla. Tämä on myös sukuseuran kannalta toivottavaa, sillä tuloksia voidaan hyödyntää myöhemminkin. Sukukirja pyrkii esittämään polveutumisketjuja niin varhaisista kantaisista kuin kohtuullisella varmuudella voi esittää. Asiakirjojen puutteellisuuden, tutkimukseen käytettävän ajan rajallisuuden ja puuttuvien DNA-testien vuoksi oli jossain kohdin tyydyttävä hypoteeseihin ja osa sukuhaaroista oli jätettävä irtonaisiksi.

Kirjassa on luonnollisesti sukutauluja, kuten sukukirjoissa yleensä, mutta tavoitteenani on, että pääpaino on itse tekstissä. Kirjan nimi "Ve-

sireittejä vastavirtaan" kuvaa ei vain yhden, vaan useiden sukujen, joiden nimenä on Laukkanen, osuutta savolais-karjalaisen asutuksen leviämiseen uudenajan alussa. Tämä uudisasutusliike jätti jälkensä niin perimään, kuin murteisiinkin. Savo-karjalaiset isälinjat, jotka edustivat pääasiassa itäisen N-haploryhmän haaroja, levittäytyivät ja kasvoivat niin voimakkaasti, että pitkälti siitä syystä itäinen N-haploryhmä kasvoi Suomen yleisimmäksi isälinjak-

si. Kaikki Laukkastenkin testatut sukuhaarat, vaikka ovatkin toisilleen varsin kaukaisia, kuuluvat myös N-haploryhmään. Tämä koskee niitä sukuhaaroja, jotka olivat nimeltään Laukkasia asiakirjojen alussa, eikä nimi tullut myöhemmin käyttöön talon nimestä.

Ari Kolehmainen

Tilaa nyt: Vesireittejä vastavirtaan

**Kirja tilataan Leo Laakolta
maksamalla Laukkasten Sukuseura ry
tilille FI68 2212 1800 066548**

**Viestikenttää:
Kirjan nimi, oma nimi,
osoite, puhelinnumero**

**Esim:
Vesireittejä vastavirtaan
Lasse Lukija
Kirjakatu 2, 12345 Sukuseutu
puh. 045 123 4567**

**Kirjan hinta:
50 €, postitus 10 €
yhteensä 60 €**

LEO LAAKKO
LATVAKUJA 2
16300 ORIMATTILA
puh. 044 323 7475
leo.laakko@gmail.com

Sukukirjan sisällysluettelo

SISÄLLYSLUETTELO

I JOHDANTO	8
MENNEET SUKUPOLVET MEISSÄ.....	8
LAUKKASTEN SUKUSEURAN HISTORIA – 30 VUOTTA SUKUSEURATYÖTÄ.....	10
LUKIJALLE.....	12
KIRJOITTAJAN ESITTELY	13
AIEMMAT TUTKIMUKSET LAUKKASISTA.....	14
KIRJAN LÄHDEAINEISTON ESITTELY.....	15
Tutkimuksen lähdeaineisto.....	15
Läänijako.....	16
Maakirjat.....	16
Henkikirjat	18
II LAUKKASTEN TAUSTAA NIMISTÖN JA GENETIIKAN PERUSTEELLA	20
SUKUNIMI LAUKKANEN.....	20
Sukunimistämme historiaa.....	20
Laukkasten moninaiset juuret.....	22
Muita myöhempiä Laukkasten sukuhaaroja ja irrallisia Laukkasia.....	26
Suomen Laukka-suvut	26
Laukka-alkuiset paikannimet Savossa 1500-luvulla	26
Etnimet	27
GENEETTINEN SUKUTUTKIMUS JA LAUKKASET	28
Laukkasten DNA-projekti.....	28
DNA-testauksen peruskäsitteet.....	30
N-haploryhmän vaiheet Itä-Aasiasta Suomeen	31
N-haplon ”savolaiset”, ”karjalaiset” ja ”länsisuomalaiset”	33
Suomalaisten isälinjat.....	35
DNA-testit sukututkimuksen apuvälineenä	37
Isälinjaisen DNA-tutkimuksen perusteita	38
LAUKKASTEN SUKUHAARAT Y-DNA:N PERUSTEELLA.....	40
Pielaveden Laukkaset.....	41
Laukansaarten Laukkaset.....	43
Kurkijoen ja Kirvun Laukkaset.....	44
Vienan Karjalan (Kontokki) Laukkaset... ..	44
Räisälän Laukkaset.....	45
Ruskealan Laukkaset.....	45
Enon Laukkaset.....	45
Tohmajärven Värtsilän Laukkaset	46
Parikkalan Kangaskylän Laukkaset.....	47
Haapaveden Laukat	47
KARJALAN JA SAVON ASUTUSHISTORIAN PERINTEISIÄ NÄKEMYKSIÄ SEKÄ ISÄLINJAN DNA:N TUOMAT UUDET TULKINNAT	48
III 1500–1600-LUKUJEN HISTORIAA.....	51
SAVOLAINEN UUDISASUTUSLIKE	51
LAUKKASET SAVOSSA, KARJALASSA JA MAAKUNTIEN RAJALLA.....	52
LAUKKASTEN KANTATALOT SAVOSSA	54
LAUKKASIA UUDISASUKKAINA	55
RAHVAAN ARJEN HISTORIAA.....	57
Savon asutus uuden ajan alussa	57
Eränkävynni asutuksen tienraivaajana	58
Savon aluejako 1500-luvulla	59
Perhe ja suku osana laajempaa yhteisöä ..	61
Elinkeinot.....	62
Kaskiviljely	63
Savolaisten kylät ja talot.....	64
IV SAVON LAUKKASTEN SUKUHAARAT	66
LAUKKANSAARTEN LAUKKASET JA MUUT SAMAAIN ISÄLINJAAN KUULUVAT LAUKKASET	66

Savonlinnan seudun historiallisia vaiheita	66
Laukkasten isälinja N-BY22041 ja asutushistoriallisia suuntaviivoja	70
LAUKKASTEN DNA-TULOSTEN MARKKEREIDEN TARKASTELUA	73
SÄÄMINGIN JA PUNKAHARJUN LAUKKANSAARTEN LAUKKASET	76
Asiakirjojen ensimmäiset Laukansaarten Laukkaset.....	76
Laukkasten talot vuoden 1561 verollepanomaakirjassa	78
Säämingin Laukansaarten Laukkaset verollepanomaakirjasta henkikirjojen alkuun (1560-luvulta 1630-luvulle).....	79
SÄÄMINGIN LAUKKANSAAREIN LAUKKASET 1600-LUVUN LOPPUPUOLELTA 1700- LUVULLE	82
Säämingin Kaartilanrannan Laukkaset... ..	83
PUNKAHARJUN LAUKKANSAAREIN LAUKKASET VEROLLEPANOMAAKIRJASTA MAANTARKASTUKSEEN	84
LAUKKASET SAVONLINNAN MALMILLA	92
LAUKKASIA UUKUNIEMELLÄ JA PARIKKALASSA 1600-LUVULTA 1700-LUVUN ALKUUN	92
PUNKAHARJUN LAUKKANSAAREIN LAUKKASTEN SUKUTAULUT	93
SÄÄMINGIN LAUKKANSAARTEN LAUKKASTEN SUKUTAULUT	102
JUVAN LAUKKASET	111
JUVAN LAUKKASTEN SUKUTAULUT	116
RANTASALMEN VAAHERSALON LAUKKASET – LAUKKANIITTY JA MATTINEN	122
RANTASALMEN LAUKKASTEN SUKUTAULUT	125
PIELAVEDEN LAUKKASET	129
Mistä Laukkaset tulivat Pielavedelle? ..	129
Pielaveden Laukkasten isälinjan DNA (N- A16647)	130
Laukkasten alkuvaiheet Pielavedellä.....	131
Laukkasten suvun voimakas kasvu 1600- luvun jälkipuoliskolta lähtien	133
Pielaveden Laukkasten alkuperän jatkoselvittely	136
PIELAVEDEN LAUKKASTEN SUKUTAULUT	137
KIURUVEDEN KINTTAAN LAUKKASET – PULKKISIA MIKKELIN YLIVEDELTÄ.....	144
KIURUVEDEN KINTTAAN LAUKKASTEN SUKUTAULUT.....	148
V KARJALAN LAUKKASET	151
LAUKKASET IDÄNTEILLÄ 1600-LUVULLA ..	151
LAUKKASIA POHJOIS-KARJALAAN STOLBOVAN RAUHAN (1617) JÄLKEEN	155
Enon Laukkaset.....	155
Kiteen Laukkaset.....	157
Kiteen Laukkasten sukutaulut.....	158
Liperin Laukkaset	162
Liperin Laukkasten sukutaulut	163
Tohmajärven Laukkaset	166
Kesälähdän Laukkaset.....	167
Pälkjärven Laukkaset	167
Avoimia kysymyksiä Pohjois-Karjalan Laukkasista	168
MUUT KARJALAN LAUKKASET	168
Räisälän Laukkaset.....	168
Kurkijoen Laukkaset.....	170
Parikkalan Laukkaset.....	172
KARJALAN LAUKKASET ANTTI LAUKKASEN KÄSITTELEMÄNÄ	174
VI KARJALAN LAUKKASIA 1500–1600- LUVUILLA (kirjoittanut Antti Laukkanen)	176
LAUKKASTEN SUKUHAAROJA KARJALASSA (Antti Laukkanen)	183
Lähteet	183
SUKUHAARAT	185
KARJALAN KANNAS, KÄKISALMEN ETELÄINEN LÄÄNI	185
JÄÄSKI – RUOKOLAHTI	185
KIVENNAPA	196
KÄKISALMI	197
RAUTU	197

RÄISÄLÄ.....	198
VIIPURI - VIIPURIN PITÄJÄ.....	198
LAATOKAN KARJALA, KÄKISALMEN POHJOISEN LÄÄNIN ETELÄOSA.....	200
JAANKIMA.....	200
KURKIJOKI.....	200
PARIKKALA.....	203

SORTAVALA.....	209
TIURALA ELI HIITOLA.....	210
UUKUNIEMI.....	213
VII LOPUKSI.....	217
VIII KARTAT JA KAAVIOT.....	218
IX ASIAKIRJALÄHTEET JA NIISSÄ MAINITUT LAUKKASET.....	236
X KIRJALLISUUS.....	279

Laukkasten sukuseminaari Lahdessa

Sukuneuvosto päätti järjestää lauantaina 3.10.2020 ensimmäisen koko päivän pituisen sukuseminaarin. Seminaari järjestetään Lahden seudun sukututkijoiden tiloissa Väinämöisenkatu 2:ssa, Lahdessa. Tarkempi ohjelma ja ilmoittautumisohjeet julkaistaan tässä lehdessä, nettisivuilla ja seuran Facebook-sivuilla. Kannattaa varata päivä kalenteriin.

Sukuseminaarissa esitellään viime syksynä valmistunutta Laukkasten ensimmäistä sukukirjaa *Vesireittejä vastavirtaan – Laukkaset 1500 – 1600 luvuilla*. Kirjaa ja sen tuloksia esittelevät kirjan kirjoittajat FM Ari Kolehmainen ja sukuneuvoston jäsen Antti Laukkanen. Kirjoittavat kertovat keitä Laukkaset ovat, milloin he ilmestyivät historian lehdille ja missä he silloin asuivat.

Laukkanen oli sukunimenä yleisesti käytössä Savon ja Karjalan alueella 1540-luvulla. Nimen juuret ovat siten keskiajalla - kaukana asiakirjojen takana. Sukunimen arvellaan syntyneen nimistö tutkimuksen perusteella 1200–1300 luvuilla.

Seminaarin toisena tavoitteena on antaa valmiuksia sukuseuran jäsenille siihen, miten oman suvun tarina kannattaa tallentaa kirjalliseen muotoon. Jokaisella suvulla on oma tarinansa. Puhujana kirjoittamisen osalta on kokenut sukututkija ja useita kirjoja kirjoittanut Juha Vuorela.

Ari Kolehmainen taustoittaa seminaarissa DNA-tutkimusten käyttöä sukututkimuksen apuna ja esittelee tuloksia Laukkasten suvun osalta. Sukuneuvosto päätti maaliskuun kokouksessaan jatkaa tukea DNA-tutkimuksille. Tavoitteena on sukukirjaa varten tehtyjen tutkimusten perusteella avoimeksi jääneiden Laukkasten sukuhaarojen yhteyksien varmistaminen. Siitä kerrotaan tarkemmin toisaalla lehdessä. Hyvänä esimerkkinä on Laukansaarten sekä Pariikkalan Kinnarniemen ja Uukuniemen Mensuvaaran Laukkasten sukuyhteyden varmistuminen uusilla testeillä.

Sukuneuvoston jäsen Leo Laakko kertoo sukuseuran rekisteristä saatavista tiedoista ja rekisterin ylläpidosta. Lisäksi hän taustoittaa Laukkaset-lehden roolia suvun perinteen tallentamisessa. Sukuneuvoston puheenjohtaja Heikki Laukkanen kertoo ajatuksiaan savolaisesta mielen maisemasta.

Seminaariin toivotaan Laukkasia ja Laukkasten sukuseuran jäseniä, mutta tilaisuus on avoin kaikille asiasta kiinnostuneille. Tilaisuus on ilmainen, mutta kukin osallistuja maksaa itse seminaariin kuuluvan tarjoilun.

Sukuneuvosto toivoo runsasta osanottoa. Seuraavan kerran sukua kutsutaan koolle varsinaiseen sukukokoukseen 3.7.2021 Asikkalan kunnan Vääksyyn, hotelli Tallukkaan. Sukukokouksen tarkempi ohjelma julkaistaan tulevissa lehdissä.

Kutsu: Laukkasten sukuseminaari Lahdessa

Paikka: Väinämöisenkatu 2, Lahti
(Lahden seudun sukututkijat ry:n tilat)

Aika: 3.10.2020 klo 9 -16

Seminaarin tarkoituksena on esitellä sukukirjaa ja sen tuloksia sekä kannustaa jatkamaan sukututkimusta ja suvun historian tallentamista. Seminaari on kaikille avoin. Osallistujiksi toivotaan Laukkasten suvun ja sukuseuran jäseniä ja muitakin asiasta kiinnostuneita.

Seminaari on maksuton.

Jokainen osallistuja maksaa itse seminaariin kuuluvan tarjoilun paikan päällä.

Toivomme, että osallistujat ilmoittavat ennakoita osallistumisensa sukuseuran puheenjohtaja Heikki Laukkaselle puh. 0400 755 204 tai sähköpostilla heikkilaukkanen64@gmail.com

Seminaarin alustava ohjelma:

9.00-10.00	Ilmoittautuminen ja sukuseuran tarjoamat tulokahvit, myyntipöytä: sukutuotteita ja kirjoja
10.00	Seminaarin avaus, sukuneuvoston puheenjohtaja Heikki Laukkanen Laukkasten sukukirjan esittely: Vesireittejä Vastavirtaan - Laukkaset 1500 – 1600 luvuilla - keitä Laukkaset ovat ja missä he ilmaantuvat historian lehdille, kirjan kirjoittaja FM Ari Kolehmainen
11.00	Karjalan Laukkaset, sukuneuvoston jäsen Antti Laukkanen, kirjoittanut tämän osuuden sukukirjasta
11.30	Savolainen mielenmaisema: Mistä meidät tunnetaan, Heikki Laukkanen
12.00 - 13.00	Lounas
13.00	DNA-tutkimukset sukututkimuksen apuna, Ari Kolehmainen
13.45	”Jokaisella on tarina”, miten kirjoitan omasta suvusta kirjan, sukututkija Juha Vuorela
15.00	Mitä tietoja saa Laukkasten sukuseuran rekisteristä? Laukkaset-lehden toimittaminen ja perinteen tallentaminen sen kautta, sukuneuvoston jäsen Leo Laakko
15.30	Lähtökahvit

Tervetuloa seminaariin!
LAUKKASTEN SUKUSEURARY

BigY-testistä viisautta suvun alkuperään

DNA-sukututkimus on kiehtonut minua melko pitkään. Sain aikanaan innoituksen asiaan luetuani Kaartisen sukuseuran teettämistä tutkimuksista, jotka olivat avanneet suvun historiaa. Sukua oli tullut vastaan silloin joitakin vuosia kestäneessä sukututkimusharrastuksessa lähinnä sivuosumina äitini kotikylän naapurissa Jaakkiman pitäjän Huhtervussa, joka sijaitsee luovutetun Karjalan alueella. Tässä jäi kiehtomaan jotenkin se, että suku olikin alkujaan aivan muualta kuin Karjalasta. Kaartisen sukuseuran sivuja plaraamalla käy ilmi, että tämä hanke on aloitettu vuonna 2006, jolloin DNA-sukututkimus oli vielä melko lailla lapsenkengissä, ainakin nykytilanteeseen verrattuna.

Olin tietysti tutustunut myös mahdollisimman laajasti Laukkasten suvusta kirjoitettuun materiaaliin ja päätenyt sitä kautta tietoon, jonka mukaan kaikki Laukkaset olisivat todennäköisesti keskenään sukua ja mitä ilmeisimmin lähtöisin Jääsken pitäjän Laukkalan kylästä. Tohdin hieman epäillä tätä aavistelua jo silloin, joskaan minulla ei toki ollut kovin painavia argumentteja tämän kumoamiseenkaan. Perustin kuitenkin jossakin vaiheessa Laukkasen sukunimeen keskittyvän DNA-ryhmän Family Tree DNA:n sivustolle (asiasta on maininta linkeineen toisaalla tässä lehdessä) ja yritin kuulutella sinne jäseniä useitakin väyliä.

Sukunimiryhmä ei saanut oikein tulta alleen ennen Laukkasten sukukirjaprojektia, vaikka sinne muutama urhea onnistuikin tiensä löytämään. Lähinnä sukuseuran ahkeran työn ansiosta testattavia alkoi ilmestyä enemmän, ja päästyäni yhteyksiin sukuneuvoston kanssa testin tehneitä liittyi myös ryhmääni. Tällä hetkellä jäseniä taitaa olla hieman alle 40. Kiitos kaikille teille ja myös tuleville jäsenille! Olette olleet osana tärkeää työtä.

Oma sukuhaarani on lähtöisin Parikkalan pitäjän Kinnarniemen kylästä. Kirjoitin varhaishistoriasta lähteiden valossa mahdollisimman kattavasti sukukirjaamme Vesireittejä Vastavirtaan, joten en palaa aiheeseen kovin tarkas-

ti. Lähtökohtaisesti ensimmäinen Laukkanen, Juho Laurinpoika – tai Johanniko Lafrosin, kuten hänet ortodoksilta kuulostavaan sävyyn kirjattiin – ilmestyi Kinnarniemen kylään isännäksi heti Stolbovan rauhan jälkeen vuonna 1618.

Kinnarniemi sijaitsee suunnilleen Lappeenrannan ja Joensuun puolivälissä, kymmenisen kilometriä nykyiseltä itärajalta länteen. Monet rajankäynnit ja vallanvaihdokset ovat vaikuttaneet koko pitäjään. Naapureidensa kanssa yhteneväisesti tämä kaikki on myös vaikuttanut paljon sukututkijan kannalta merkittäviin lähteisiin. Niitä kyllä on, mutta melko niukasti verrattuna vaikkapa moniin savolaisalueisiin. Kirkollisista lähteistä vanhimmat Rippikirjat ovat säilyneet vasta vuodesta 1780, kastettujen ja haudattujen luettelot 1760-luvun alkupuoliskolta, mutta vihittyjen luettelot vasta vuodesta 1795. Myös 1700-luvun alkupuolen verotuksen tarpeisiin laaditut luettelot ovat melko harvassa, joskin sentään Vanhan Suomen Väestöluettelo on silloisen Joukion pitäjän osalta laadittu esimerkillisesti vuonna 1754.

Kirkollisista lähteistä päätellen isälinjainen ketjuni etenee seuraavasti: Mikko s. 1940, Matti 1893-1963, Pekka 1843-1912, Olli 1812-1896, Juhana 1784-1864 ja Olli n. 1748-1791. Eli kuuden miehen päästä ollaan 1700-luvun puolivälissä. Parikkalan vanhimmasta säilyneestä Rippikirjasta käy riittävästi rivien välistä lukemalla ilmi, että isälinja Laukkasenmäen tilalla katkeaa siihen. Tämä vanhempi Olli oli näet tullut vävyksi Laukkasen taloon naimalla noin vuonna 1754 syntyneen Maria Juhontytär Laukkasen n. 1754-1795. Juho Laukkanen n. 1713-1778 oli epäilemättä Kinnarniemellä jo edellisellä vuosisadalla eläneen suvun vesa, ja hänen vaimonsa Anna Paajanen n. 1710-1790 nimestä arvelen naapurikylän Kirjavalan tyttöjä, joten seutukunnan vahva perinne sukuhaarassa eli. Mutta isälinja kuitenkin katkesi ja sitä kautta mahdollisuus jäljittää alkupe räinen Kinnarniemelle muuttanut suku oli iäksi kadonnut.

Ari Kolehmainen on sukukirjassamme päätellyt asiakirjalähteiden pohjalta suvun tulleen aikanaan Kerimäen, myöhemmän Punkaharjun, Laukansaarelta. Tämä kuulostaa toki luonnolliselta tulosuunnalta, koska siellä oli jo vakiintunut Laukkas-kanta historian lehtien avautuessa kaukana 1500-luvulla. Laukansaari sijaitsee Savon ja Karjalan ikaikaisilla rajamailla, ja ortodoksinen usko on ollut vallalla myös noilla seuduilla.

Yhtä kaikki, tuohon vanhempaan Olliin päätyvät kaikki tähän saakka löytyneet sukututkimuslähteet eikä mitään varmuutta siitä varhaisempiin vaiheisiin ole olemassa. Tietysti oli olemassa myös mahdollisuus nimenvaihtoon, mutta tuolla alueella se on ollut ikiajat äärimmäisen harvinaista pelkän talonvaihdon perusteella. Olen miettinyt asiaa jonkin verran myös nimistötutkimuksen kautta. Tapanahan oli antaa lapsille aiempien polvien nimiä tietyssä järjestyksessä. Vanhimmalle pojalle tavattiin antaa isänisän nimi, joka tässä tapauksessa oli Matti. Poika kuoli kahden vuoden iässä, joten perinteen katkajaksi hänestä ei ollut. Nimeä ei vaikuta esiintyneen varhaisempien Kinnarniemen Laukkasten keskuudessa muutenkaan, yhtä 1724 mainittua poikkeusta lukuun ottamatta. Pyörittelin asiaa hieman kirjassamme uukuniemelaisten Mattien osalta. Arille mainitsin myös Parikkalan Järvenpään kylässä vaikuttaneista ehkä soveltuvistakin Mateista. Hän innostui ajatuksesta ja taisi piirtää mahdollisia polveutumiskaavioitakin kirjaan.

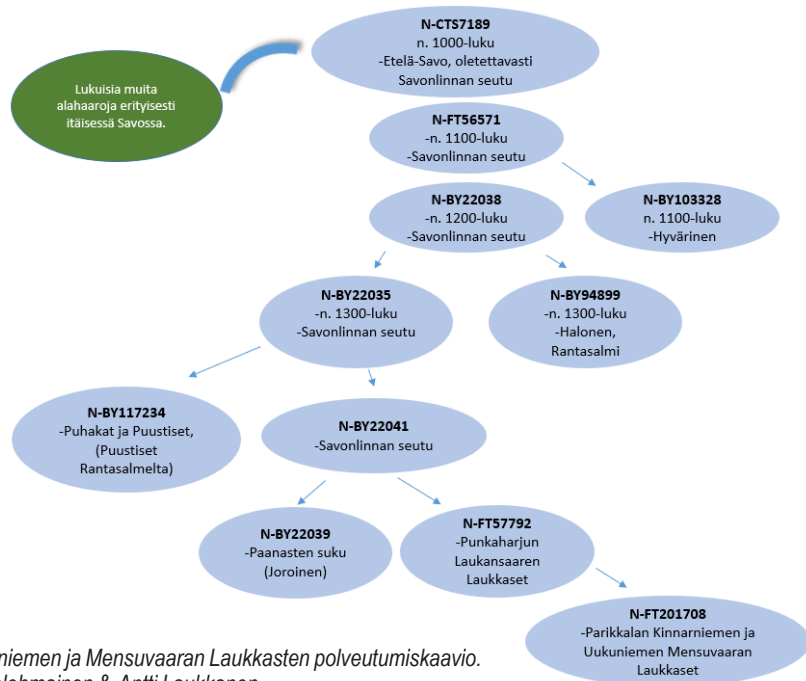
Kovin läheistä sukua en tämän Ollin uskonut kuitenkaan Marialle olleen, sillä vanhastaan lähisukulaisten väliset avioliitot olivat kiellettyjä. Vielä reformaation jälkeisessä kirkkojärjestyksessä 1571 säilyi määräys sukulaisasioliittojen kieltämisestä neljänteen polveen saakka, ja kun voimassa oli Eerik XIV:n vuonna 1563 antama määräys, jonka mukaan lähisukulaisten avioliitosta rangaistaan teloittamalla, lienee asiaa noudatettukin kohtuullisen hyvin. 1700-luvulla serkkuset pääsivät naimi-

siin kuninkaan luvalla, eli kuten Naimisen Caari vuodelta 1734 toisessa luvussaan kertoo: "Orpanat ei mahda otta toinen toistans awioxi, ellei Cuningas siihen lupaa anna". Tieto orpanuudesta olisi varmaankin säilynyt pienessä kyläyhteisössä, mutta eri kylälaisten yhteinen alkuperä on saattanut olla jo toinen asia. Etenkin, kun em. vuoden 1754 Vanhan Suomen väestöluettelossa mainitaan kirkonkirjoja pidetyn Joukion pitäjässä huonosti, ja tämän olleen syy kyseisen luettelon keskimääräistä tarkempaan laatimiseen.

Olin teettänyt itsestäni aiemmin 67 markkerin Y-DNA-, eli isälinjaisen testin, mtdna-, eli äitilinjaisen testin sekä Family Finder-, eli ns. serkkutestin. Näillä markkeriarvoilla olin päätenyt aiemmin siihen lopputulemaan, että jos olisimmekin laukansaarelaisten kanssa sukua, he olisivat polveutuneet meidän yhteisestä kantaisämme myöhemmin kuin me kinnarniemeläiset. Yhtä lailla silloisen naapuripitäjän Uukuniemen Mensuvaaran kylän jälkipolven Laukkasista oli saatu lähin osuma Laukkas-DNA:n piirissä.

Joulun aikaan 2019 sähköpostikusti polkaisi virtuaalipyörällään viimein odotetun tiedon, jonka mukaan marraskuulla alennusmyynnistä ostamani BigY700-testitulokset olivat viimein saapuneet. Siinä missä isälinjan perustesti selvittää korkeintaan satakunta yksittäistä, tuloksen kannalta merkittävää Y-kromosomin DNA-rihmaston kohtaa eli markkeria, BigY selvittää "kaikki" Y-kromosomin SNP:t (single nucleotide polymorphism) eli yhden emäksen monimuotoisuudet, snipit. Näitä vertailemalla saadaan hyvinkin tarkkaa tietoa DNA-haploryhmien synnystä ja täten esipolvien sukulaissuhteista.

Kun tuloksia analysoitiin, voitiin havaita, että Kinnarniemen haara osoittautui kuin osoit-tautuikin samaan laukansaarelaisten ryhmään kuuluvaksi. Sukukirjassa sivulla 221 oleva kaavio sai nyt myös huomattavaa täydennystä. Näitä BigY-tuloksia on nyt kolmesta haarasta: Punkaharjun Laukansaari

(joka oli ainoa sukukirjan painoon mennessä valmistunut), Uukuniemen Mensuvaara ja Parikkalan Kinnarniemi. Punkaharjun Laukansaari on tällä hetkellä Laukkasten oksan juurella eli kohdassa N-FT57792. Parikkalan ja Uukuniemen haarat jakavat luonnollisesti myös tämän oksan, mutta heillä on lisäksi oma alaosa N-FT201708 (ja kolme muuta yhteistä mutaatiota). Todennäköisesti Parikkalan ja Uukuniemen haarat yhdistyvätkin viimeistään 1600-luvulla toisiinsa. Näyttää kuitenkin siltä – ja on osin kirkollisilla lähteilläkin todennettavissa – että osa uukuniemeläisistä haaroista on samaa kantaa kuin Kesälahden Purujärven Laukkaset, eli suoraan Laukansaariilta sinne menneitä.

Eli myönnettäköön nyt julkisesti: Väärässähän minä olin sukukirjaan kirjaamissani arvioissa laukansaarelaissukulaisuudesta. Onneksi Ari laittoi tekijän huomautuksen horinoini jo silloin. Pahoittelen nöyrimmästi amatööriäni virhettäni. Eikä minulla toki ole mitään Laukansaaren sukuun kuulumista vastaan. Päinvas-

toin. Se on minulle suuri kunnia. Ennen korona-aikaa ehdinkin ajaa saaren halki kulkevaa valtatie 14:aa useamman kerran, mutten enää milloinkaan entisenlaisin tuntein. Se on minulle nyt pyhää maata!

Tarvittaisiin vielä paljon lisää näitä BigY-tuloksia Laukkasten sukuhaaroista. Niiden perusteella voidaan paikkailla asiakirjojen isoja aukkoja, jotka koskevat erityisesti Karjalan puolelle menneitä Laukkasia. Laajan DNA-otteen perusteella voitaisiin saada vihjeitä missä ja miten nämä sukuhaarat tarkalleen yhdistyvät keskenään. Nyt tiedämme jo, että yhteinen Laukkanen-niminen kantaisä on näille testatuille linjoille olemassa. Lisäksi tarvittaisiin testejä myös mm. Liperin, Kiteen ja Rääkkylän Laukkasista, niistä ei ole vielä ensimmäistäkään tulosta. Myös muut Parikkalan haarat ja Kurkijoen Laukkaset olisivat erittäin tervetulleita joukkoon! Pyydänkin kiinnostuneita ottamaan yhteyttä tässä lehdessä mainittuja yhteystietoja hyödyntäen!

Antti Laukkanen

Sukuseuran tuotteita saatavissa

SEINÄ-VAAKUNA
14 x 21 cm
25€

ISÄNNÄNVIIRI
Kahta pituutta
3 tai 4 m
60€

RINTAMERKKI
(pinssi)
5€

KOLMIOLIPPU
10€

KAUPPAKASSI **3⁵⁰**

Tuliaseksi ja merkkipäivälahjaksi
PÖYTÄLIPPU
30€

160 sivuinen KEITTOKIRJA
30€

KOLMAS PAINOS!

TEE TILAUS:

Hintoihin lisätään pakkaus- ja postituskulut. Tuotteet lähetetään postiniennakolla.

Soita Pia Laukkanen
puh. 050 344 0456

tai mariapia.laukkanen@gmail.com

Se ensimmäinen Laukkas-vaakuna

Suomen Heraldisen Seuran vaakunarekisterissä on numerolla 391 vaakuna, jonka vaakunaselitys kuuluu: ”Punaisella kultaisin ruusuin sirotellulla kentällä kultainen laukkaava hevonen. Kypäränkoriste punahihnainen kultakannus.” Kyseessä on heraldikko Hannu Hillon Erkki Laukkaselle 50-vuotislahjaksi tekemä ja 1.5.1991 lahjoittama vaakuna.

Koska vaakuna on ns. täydellinen vaakuna, siinä on suljettu porvariskypärä ja kypäränkoristeeseen lisäksi kypäränpeitteet ja lakipunos. Jälkimmäiset juontuvat ristiretkijailta, jolloin ritarit suojautuivat paahavalta auringolta lakipunoksesta riippuvalla kypäränpeitteellä. Vakiintuneen tavan mukaan kypäränpeitteen vuoripuoli oli vaakunakilven metalliväri eli tässä punainen.

Tekijä, heraldikko ja heraldinen taiteilija Hannu Hillo, joka on toiminut myös Suomen Heraldisen Seuran puheenjohtajana kahteen otteeseen, perusteli värien ja aihevalintaa seuraavasti: ”Vaakuna on ”puhuva vaakuna” eli kuva ja nimi ovat sama asia. Parasta heraldista perinnettä edustaa kahden värin käyttö, joista toinen on metalliväri. Tässä tapauksessa vaakunan omistajan tausta valtion virassa perusteli Suomen vaakunan päävärien käytön. Heraldiset ruusut kuvaavat myös upseerin virkaa. Koska eversti Erkki Laukkasen harrastuksiin on kuulunut merkittävästi myös ratsastus, vaakuna on luonteeltaan vahva eli siinä tunnus kuvaa useampaa eri asiaa.”

Vaakunaan on oikeutettu mannermais-pohjoismaisen käytännön mukaan henkilötasolla jokainen. Aateluuteen liittyvät vaakunat erottuvat avoimen kypärän perusteella. Niissä on yleensä kalterit visiirin sijasta ja kaulassa medaljonki. Kypärien määrä kertoo myös aateluuden asteen.

Pelkkä vaakunakilpi toteuttaa jo vaakunan, kuten SHS:n rekisterissä oleva Laukkasten sukuseura ry:n vaakuna numero 648, jonka on suunnitellut Jorma Laukkanen. Sen käyttöoikeus on sidoksissa yhdistyksen jäsenyyteen,

391 LAUKKANEN

Eversti Erkki Laukkasen Vaakuna.

eikä käyttö periydy, jos perillinen ei ole yhdistyksen jäsen. Valtiolaiset, maakunnalliset ja kunnalliset vaakunat ovat ilman kypäriä ja korkeintaan varustettuna jollakin kruunulla.

Vaakunaselitys on ratkaisevampi kuin vaakunan kuvallinen tai fyysinen toteutus. Tällöin heraldikko voi tehdä vaakunasta omalla tyyllillään uuden kuvan niin kauan kuin sen selitys vastaa alkuperäistä vaakunaselitystä. Vaikka vaakuna saattaa symboloida jollakin tavoin haltijaansa, heraldiikka ei lähtökohtaisesti perustu symboliikkaan vaan vakiintuneisiin heraldisiin kuvaamistapoihin kilven jakoineen, airtukuvioineen ja saatekuvioineen. Ne on kuvattava vakiintuneen perustavan mukaan tai siihen liitettyjen lisämääreiden mukaisesti. Toinen heraldikko taas antaa kuvasta sen nähtyään selityksen, joka vastaa alkuperäistä selitystä. Sana ja kuva ovat siis synkronissa keskenään. Heraldikka onkin kuvataiteista ainoa, joka vaatii selityksen ja on heraldisin termein selitettävissä. Se ei perustu katsojan omaan kokemukseen valmiista työstä.

Heikki Laukkanen

Merkkipäivälahjana exlibris

Exlibriset ovat kirjanomistajan merkkejä, jotka yhdistävät kirjallisuuden ja pienoistaiteen. Exlibrisellä kuvataan usein symbolisia asioita. Sellaisia, joilla on merkitystä merkin omistajalle, kuten sukua, ammattia, harrastuksia, kotiseutua, luontoa tai vaikkapa elämän arvoja.

Ex libris on latinaa ja vapaasti käännettynä se tarkoittaa *minun kirjani/minun hyllystäni/kuuluu kirjastooni*. Käsitteenä se kirjoitetaan yhteen; exlibris.

Yleinen ohje on, että merkki laitetaan kirjan etusisäkanteen, sen vasempaan yläkulmaan. Tätä ohjetta en ole kirjaimellisesti noudattanut. Vanhin tiedossa oleva exlibris oli faaraailla jo 3400 vuotta sitten. Yli 1000 vuoden takaa Japanista on säilynyt ensimmäinen paperinen exlibris. Kuka tahansa voi valmistuttaa tai tehdä itselleen exlibriksen. Exlibristit ovat perustaneet vuonna 1946 Suomessa oman yhdistyksen, jonka toimintaan voi tutustua seuran nettisivujen kautta. Oman exlibriksen voi rekisteröidä ja suojata samoin kuin vaakunan.

Minun exlibrikseni

Perheeni tilasi minulle merkkipäivälahjaksi exlibriksen. Sen on tehnyt taiteilija Hanna Ruusu-lampi. Kävimme hänen kanssaan keskustelua pääosin sähköpostilla taustasta, harrastuksista ja lisäksi siitä, mistä pidin ja mitä arvostin. Lähetin hänelle valokuvani. Tietojen vaihdossa esillä oli muun muassa Junnu Vainion laulu ”Vanhoja poikia viiksekkäitä”, joka on mielmusiikkiani. Onhan sukuni vuosisatoja asunut Pihlajaveden rantoja, siellä missä nykyisinkin on maailman tihein Saimaannorppakanta.

Hanna Ruusuvuoren suunnittelema exlibris.

Tältä pohjalta taiteilija Hanna Ruusuvuori teki minulle exlibriksen, ja se ollut käytössä vajaan 10 vuotta. Minulla merkki on leimasinmuodossa. Leimasimella kirjan merkintä omaksi tapahtuu nopeasti. Monet kirjat olen sillä itselleni merkinnyt. Kun kirjan on merkinnyt exlibriksellä, lainaajatkin palauttavat ne helpommin. Lainaaja muistaa silloin kenen kirja on omassa hyllyssä. Arvostan lahjaani. Tunnistan jotakin itsestäni taiteilijan muotoilussa.

Heikki Laukkanen

Sauna ja terveys

Tutkimusryhmämme on julkaissut kansainvälisissä tiedelehdissä useita väestötutkimukseen perustuvia tuloksia, joiden mukaan säännöllinen saunominen on yhteydessä pienempään sydänsairauksien, verenpainetaudin sekä muistisairauksien vaaraan. Runsaalla saunomisella on havaittu yhteys myös pienempään hengityselimistön sairauksien riskiin. Saunomisen fysiologisia muutoksia kuvaavien tutkimusten tulosten perusteella näyttäisi siltä, että verenpaine alenee, valtimosuonten elastisuus lisääntyy ja autonomisen hermoston tasapaino paranee. Keskeinen osa saunan kokonaisvaltaisista terveyshyödyistä perustuu kehon rentoutumiseen.

Olemme tutkineet aihepiiriä kansainvälisen tutkimusryhmämme kanssa suomalaista saunakokemusta vastaavassa olosuhteessa. Tutkimus osoitti 30 minuutin saunomisen alentavan kohonnutta verenpainetta ja parantavan verisuonten toimintaa. Sykeväli vaihtelu parani minuutin saunomisen seurauksena kertoen kehon autonomisen hermoston tasapainon parantumisesta ja elimistön rentoutumisesta. Stressi siis näyttäisi helpottavan saunomisen myötä, minkä monet suomalaiset saunojat ovat kokemukseräisesti tienneetkin.

Saunomisen aika, lämpö ja kuumuus vaikuttavat elimistöön usealla tavalla. Saunassa kehoon kohdistuu kuumuuden aiheuttamaa kuormitusta. Saunominen voimistaa ääreisverenkiertoa ja voimistaa hikoilua, koska elimistö pyrkii tasapainottamaan kehon lämpötilaa kuumassa lämpötilassa. Saunomisen fysiologisia vaikutuksia voidaan verenkierron muutosten osalta verrata esimerkiksi kohtu-kuormitteiseen liikuntaan, kuten esimerkiksi reippaaseen kävelyyn. Saunomisella on joitain lyhytaikaisia vaikutuksia elimistön nestetasapainoon. Tyypillisen suomalaisen saunan alhainen ilmankosteus aiheuttaa nesteiden poistumista kehosta. Saunomisen yhteydessä ja sen jälkeen suositellaankin riittävää nesteiden nauttimista

Jari Laukkanen.

Monet ihmiset ovat myös tottuneet yhdistämään fyysisen rasituksen, liikunnan ja saunomisen, jolloin sauna on kuulunut monella liikunnan jälkeisiin rutiineihin. Suomessa on aika tavallista, että ihmiset haluavat käyttää saunaa liikunnan ja kuntoilun jälkeen rentoutumiseen ja peseytymiseen. Tämä suomalaisille tuttu tapa voi jopa tehostaa liikunnan ja saunan myönteisiä terveysvaikutuksia. On joitakin viitteitä siitä, että säännöllisen liikunnan ja saunomisen yhdistäminen on hyvä toimintatapa ja saattaa entisestään pienentää sydänperäisten sairauksien riskiä.

Liian korkea verenpaine on hyvin tärkeä kansanterveydellinen ongelma, ja se lisää sairastumisriskiä moniin muihin vakaviin sydän- ja verenkiertoelinten sairauksiin. Suomalaisen saunan on todettu laskevan verenpainetta. Samoin pulssiaallon nopeus valtimoissa hidastui, mikä viittaa verisuonten joustavuuden paranemiseen saunan jälkeen. Toisaalta valtimoiden seinämien kovettuminen iän tai sairauksien myötä huonontaa valtimoiden joustavuutta, mikä liittyy verenpaineen kohoamiseen ja voimakkaaseen sysäyksittäiseen pulssiaallon etenemiseen. Saunan jälkeen havaittu pulssiaallon hidastuminen on myönteinen muutos kuvaten koko valtimopuuston toimintaa sydäimestä kehon ääreisverisuoniin saakka. Tulokset

set perustuvat Keski-Suomessa toteutettuun tutkimukseen, jonka yhteydessä saunotettiin 100 miestä ja naista. Verenpaineen lasku oli saunojen keskuudessa merkittävä, systolinen verenpaine laski keskimäärin 137:stä 130 mmHg:hen saunomisen aikana. Verenpaine pysytteli lähtötilannetta matalampana vielä jäähtytelyn jälkeen. Tutkimukset ovat myönteisiä sydänterveuden kannalta ja niinpä lievästi kohonneesta verenpaineesta kärsivien olisi kenties hyödyllistäkin kokeilla säännöllistä saunomista verenpaineensa hallitsemiseksi muiden myönteisten elintapojen ohessa.

Suomalaisen saunan suojaavat vaikutukset voivat heijastaa myös ihmisten elinikäisiä tottumuksia, jotka voivat olla ainakin osittain verrattavissa pitkäaikaisen liikunnan terveyttä edistäviin vaikutuksiin. Monet ovat aloittaneet saunomisen jo varsin varhain lapsuudessa. Vaikka jo aiempina vuosina tehdyt tutkimukset ovat osoittaneet viitteitä siitä, että saunomisella olisi suotuisia vaikutuksia sydän- ja verenkiertoelimistöön, julkaisimme ensimmäisenä säännöllisen saunomisen vaikutuksista sydän- ja verisuonitautien sairastumisriskiin vuosien kuluessa. Säännöllisesti saunovilla sydämen vajaatoimintapotilailla on todettu myönteisiä vaikutuksia parametreihin, jotka kuvaavat vajaatoiminnan vaikeusastetta. Tutkimusten mukaan säännöllinen saunominen voi helpottaa sydämen toimintaa.

Laaja suomalainen väestötutkimuksemme saunomisesta ja aivoverenkierron häiriöiden vaarasta osoitti, että vakavia aivotapahtumia oli selvästi vähiten useammin saunovilla. Tutkimuksen seurannassa oli mukana 1 628 miestä ja naista. Säännöllisesti saunovilla (4–7 kertaa viikossa) henkilöillä oli 62 prosenttia pienempi riski kokea aivohalvaus seuran-

nan aikana. Toinen tutkimusosa osoitti uusia havaintoja saunan vaikutuksista muistisairauksien vaaraan. Runsaasti saunovilla oli jopa 65 prosenttia pienempi riski sairastua demensiaan pitkän seuranta-ajan kuluessa kuin henkilöillä, jotka saunoivat kerran viikossa tai vähemmän.

Saunomisen on yleisesti todettu parantavan elämänlaatua ja onnellisuutta, mikä voi selittää saunan positiivisia vaikutuksia. Eräs suojaava tekijä voi olla myös saunomisen tuottama mielihyvän tunne. Saunan ja muistin välistä yhteyttä selittävien ympäristöön ja yhteisöllisyyteen liittyvien tekijöiden selvittäminen on mielenkiintoinen aihepiiri tulevaisuuden tutkimuksille. Tuoreimmat tutkimustulokset viittaavat siihen, että säännöllinen saunominen voisi ehkäistä useita kroonisia sairauksia, joissa verenkierron vaikutuksilla on keskeinen rooli. Saunominen on tulevaisuudessakin keskeinen osa useiden suomalaisten hyvinvointia.

Jari A. Laukkanen
Kardiologian erikoislääkäri, professori
Keski-Suomen Keskussairaala, Jyväskylä

Olavinlinnan YT-neuvottelut vuonna 1576 kiihdyttivät savolaisten muutttoa metsäsuomalaisiksi Ruotsiin

Metsäsuomalaisten apostoli

Asun Runonlaulajantiellä Juvalla. Tie on saanut nimensä siitä, että K.A. Gottlund - Juvan pappilan poika - keräsi kansanrunoutta tien alkupäässä olevassa Pappilan leivintuvassa. Tupa on edelleen hyvässä kunnossa. Sitä kutsutaan nykyisin Gottlundin tuvaksi. Gottlund aloitti rahvaan runojen keräämisen Juvalla 1810-luvulla ennen kuin Lönnrot siitä innostui. Lönnrot aloitti pitkät runonkeräysmatkat Savo-oon ja erityisesti Karjalaan kymmenen vuotta myöhemmin. K.A. Gottlund tunnetaan myös siitä, että hän ”löysi” sorretun kansan, eli niin sanotut metsäsuomalaiset, Ruotsin ja Norjan metsäalueelta 1820-luvun vaihteessa opiskellessaan Uppsalan yliopistossa. Hän pyrki parantamaan heidän asemaansa. Häntä kutsutaankin metsäsuomalaisten ”apostoliksi.”

Juvan kirkkotarhassa on metsäsuomaisten muistomerkki. Muistomerkkin toisella puolella on Gottlundin reliefi. Muistomerkkin ovat pystyttäneet metsäsuomalaisten jälkeläiset Vermlannista ja Norjan Solörista vuonna 1963. Muistomerkkin on suunnitellut Nina Saino. Muistomerkkin paaden takapuolella on pitkä luettelo savolaisia sukunimiä, joiden jäsenten tiedetään 1500-luvun lopulla ja 1600-luvun alussa muuttaneen suomalaismetsiin. Laukkasten nimi puuttuu muistomerkistä, vaikka sukunimien luettelo on pitkä. Luettelo ei ole täydellinen. Se perustuu tietyn vaiheen ja tietyn alueen tutkimuksiin muuttajista.

Ruotsin pääministeri Tage Erlander kävi valtiovierailun yhteydessä presidentti Kekkonen kanssa muistomerkillä kesällä 1967. Seurueeseen kuului myös ministeri Olof Palme. Erlander oli sukujuuriltaan Savon Suhosia, ja Suhosten sukunimi on muistomerkissä mainittuna.

Metsäsuomalaiset olivat toisen luokan kansalaisia ja elivät hieman eristyksissä säilyttäen vanhan savon murteensa. Gottlund oli ruotsin-

Patsaan tekstissä lukee Gottlundin reliefin lisäksi: Kaarle August Gottlund - Keski-Skandinavian metsäsuomalaisten apostoli – 1796-1875 Kiitollisilta metsäsuomalaisten jälkeläisiltä Vermlannista ja Norjan Solörista 1963.

kielinen ja oppinut Juvan pappilassa suomen kieltä savon murteella. Hän innostui murteesta niin paljon, että vaati suomen kielen murretaistelussa savon murteen ottamista kirjakielen perustaksi. Tämän taistelun hän hävisi, ja niin suomen kirjakieli rakentui enemmän läntiselle pohjalle. Olisihan se mukava ajatella, että suomea kirjoitettaisiin vieläkin savolaisittain. Viime vuosisadan puolivälissä Norjan ja Ruotsin raja-alueella asuivat viimeiset vanhan savon murteen taitajat. Edelleen Norjan puolella pidetään yhtenä päivänä kesäjuhlat, ja alue julistetaan päiväksi metsäsuomalaisten tasavaltsiksi.

Luettelo savolaisista sukunimistä, joiden jälkeläisiä oli mukana savolaisessa ekspansiossa Ruotsin metsäalueille. Laukkasten sukunimeä ei luettelosta löydy, vaikka Laukkasia oli todistetusti mukana.

Gottlundin mukaan Ruotsin alueella asui 1800-luvun alussa noin 50000 juuriltaan savolaista, jotka puhuivat ja ymmärsivät Suomea, suurin osa savon murteella. Hän keräsi paljon materiaalia metsäsuomalaisista ja julkaisi niitä tietoja pääteoksessaan Otavassa.

Laukkaset metsäsuomalaisina

Laukkasten sukuseuran kunniapuheenjohtaja Aimo Laukkanen on kirjoittanut Laukkaset-lehdessä vuonna 2005 jutun Eija Lehtimäen väitöskirjassaan esille nostamasta sydenpolttaja Yrjö Heikinpoika Laukkasesta. Yrjö Laukkanen oli syntynyt Suomessa Savonlinnan läänissä, lialmen pitäjässä ja Pielaveden kylässä. Lehtimäki arvelee hänen syntyneen noin vuonna 1580 ja muuttaneen Ruotsiin noin vuonna 1605. Asiakirjoista eivät selviä hänen vanhempansa eivätkä hänen ja hänen lastensa lopullinen kohtalo. Tiedämme tästä Laukkasesta siksi, että hän on lähettänyt vuonna 1641 kuninkaalle kirjeen, jossa hän köyhänä anoo torppaa perustellen sitä pitkällä työuralla Ruotsissa. Mitä sukua Yrjö Heikinpoika on 1559 Pielavedellä Ryttyksalon erämaahan veroluetteloon ensimmäisen kerran kirjatulle Heikki Laukkaselle (sukukirjan sivut 129-

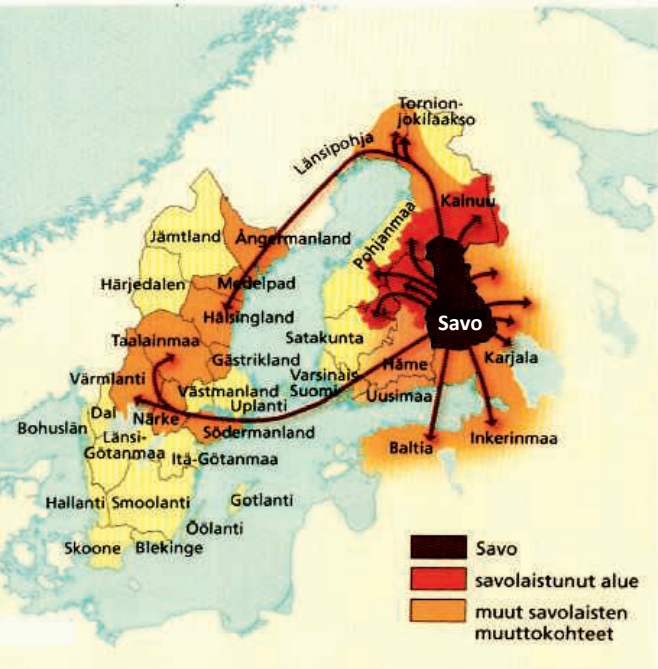
143)? Se ei selviä asiakirjoista, mutta arvailta voi. Voisiko hän olla tämän Heikin poika! Varmaan useampikin Laukkanen oli muuttanut suomalaismetsiin, mutta 1500-luvun asiakirjat ovat tiedoiltaan vähäisiä. Monet omaksuivat ruotsalaisen nimen, jotta kotoutuminen olisi tapahtunut helpommin. Ne Laukkaset, jotka ovat tehneet DNA-testin, voivat löytää suomalaismetsien alueelta edelleen runsaasti geneettisiä sukulaisia muutamien mutaatioiden päästä. Itsellenikin tulee kasauma testin tehneitä henkilöitä sinne Ruotsin ja Norjan rajalle. Muutamat amerikkalaiset saavat edelleen esi-isikseen DNA-tutkimuksissa savolaistaustaisia suomalaismetsien kautta muuttaneita henkilöitä.

Eija Lehtimäki on tehnyt metsäsuomalaisista väitöskirjan Joensuun yliopistoon vuonna 2002. Väitöskirjan nimi on ”Ruotsin suomalaismetsien synty - Savolainen liikkuvuus vanhemmalla Vaasa-kaudella”. Siinä hän käy läpi muuttoliikkeen taustaa, muuton syitä, muuttoliikkeen ajankohtia sekä sitä, keitä muuttajat olivat.

Savolainen ekspansio 1500-1600-luvuilla

Savolainen ekspansio (karttakuva) kohdistui ensin Pohjois-Savon, Keski-Suomen, Kainuun ja Pohjanmaan metsien asuttamisella, jota kruunu tuki verohelpotuksin. Toisaalta asutuksella siirrettiin koko ajan rajaa itään päin ja kasvatettiin raja-alueelle väestöä puolustuksen tarpeisiin. Savosta riitti väkeä, koska itäsuomalainen innovaatio kaskiruis tuotti hyvin. Uusi kaskiviljelytekniikka – huhtakaski nopeutti myös alueen pysyvää valtausta. Erämaat voitiin ottaa uudella tekniikalla nopeasti pysyvään asutukseen. Lisäksi kalavedet varmistivat väestön kasvun. Toisaalta hallinnollisesti pyrittiin estämään tilojen pilkkomista liian pieniksi kruunun verotulojen turvaamiseksi. Kaskiviljely tarvisi erittäin suuria alueita ja

SAVOLAISEKSPANSIO 1500–1600-LUVUILLA

Savolaishänän laajenemisen 1500-1600-luvulta. Savolaisten voimakas leviäminen näkyy mm. savolaisten isälinjojen vahvana esiintymisenä laajalla alueella. Lähde: Suomen historian kartasto.

muuttoliike kohdistui koko ajan kauemmaksi asumattomille saloille. Rajaseudun kirot olivat koko ajan savolaisten harmina. Rauhattomuus itärajalta johti myös velvollisuuteen osallistua sotiin sekä asettaa sotilaita ja ratsumiehiä kuninkaan käyttöön. 1500-luvun lopulla oli 25 vuotta kestänyt sotatila Venäjän kanssa. Se rasitti alueen talonpoikia ja verotti valtion kassaa, eli lisäsi verojen kannon tarvetta.

Muutto Ruotsin metsäalueelle

Kun väestön kasvun seurauksena elintila kävi Savossa pienemmäksi, samaan aikaan Ruotsin alueella oli laajoja asumattomia metsäalueita ja jonkin verran autioituneita tiloja. Liikkuvat savolaiset olivat oppineet tulemaan toimeen vähällä ja valtaamaan asumattomia korpea. Heidän kasviviljelynsä elätti karuimmillakin paikoilla paremmin kuin mihin ruotsalaiset olivat tottuneet - nämä viljelivät pääasiassa peltöjä. Kaarle-herttua (myöhempi kuningas Kaarle IX) houkutteli alaisuuteensa verohelpotuksilla saadakseen oman herttuakuntansa väen kasvamaan ja pitkällä aikavälillä lisää verotuloja. Osa muuttajista pakoili sotaväen ottoa tai itse sotaa. Muuttajat olivat yleensä nuorta, irtonaista väkeä. Mukaan lähti myös seikkailijoita ja niin kuin nytkin parempia elinoloja toivovia. Kuten savolaisten ekspansioon kartasta voi nähdä, savolaiset muuttivat laajalle alueelle. Kasviviljelijöiden ja liikkuvien metsästäjien lisäksi muuttajia toimi kyydinajossa, kaivoksilla, sydenpoltossa ja teollisuusfabrikeissa.

Suomen linnojen YT-neuvottelut

Suomen linnoista irtisanottiin sen aikaisten "YT-neuvottelujen" seurauksena yli tuhat ammattimiestä -käsityöläisiä, kalastajia, seppiä ja metsästäjiä vuonna 1576. Sota oli syönyt valtion kassan tyhjäksi, eikä kaikille ollut esimerkiksi Olavinlinnassa toimeentuloa. Osa tästä ylijäämäväestöstä siirtyi Ruotsiin vastaaviin tehtäviin. Ammattitaitoisilla sepillä, satulan-

Tietolaatikko:

- Kustaa Vaasa nousee valtaan 1523, Ruotsiin luodaan vahva hallinto, veronkantorjestelmä, ja Vaasojen dynastia alkaa
- Savoon perustetaan kuninkaankartanot voutikuntien keskuksiksi ja voutikuntia oli vuonna jo kuusi
- 25-vuotinen sota Venäjää vastaa 1570 – 1595, "vanha viha"
- "YT-neuvottelut" Suomen linnoissa vuonna 1576, linnojen ammattilaisia vähennetään 1367
- Täyssinän rauha 1595
- Nuijasota 1596-1597
- Nälkävuodet 1601, "suuri olkivuosi"

tekijöillä, lasimestareilla ja kankureilla oli töitä Kaarle-herttuan alueella. Osa siirtyi hänen palvelukseensa. Kaarle-herttua pelasi myös sisäpolitiikkaa. Hän käytti myöhemmin suhteita Suomen talonpoikiin houkutellessaan nämä Nuijasodassa kapinaan puolalaista kuningasta Sigismundia vastaan taistelussa Ruotsin kruunusta. Osa kapinaan osallistujista pakeni todennäköisesti myös herttuan alueelle turvaan vuosisadan lopussa.

Lainsuojattomat savolaiset

Metsäsuomalaisista tuli jo 1600-luvun puoliväliin mennessä lähes lainsuojattomia toisen luokan kansalaisia Ruotsissa. Asemaansa helpottaakseen monet omaksuivat nopeasti ruotsalaisen nimen ja kielen. Kantaväestö koki metsissä liikkuvat savolaiset uhkana, koska he raiskasivat metsät ja tappoivat riistan. Suomalaisien muuttoalueilla oli paljon kaivosteollisuutta. Se tarvitsi paljon puusta valmistettua hiiltä malminsulatukseen ja -käsittelyyn. Falunin alueella oli jo 1300-luvulla kuparikaivostöiminnan aloittanut Kopperberg-niminen yhtiö, joka on yksi alkujuuri nykyiselle Stora Ensolle. Osa metsäsuomalaisista vangittiin vuonna 1641 ja pakkosiirrettiin Uuteen Ruotsiin De-

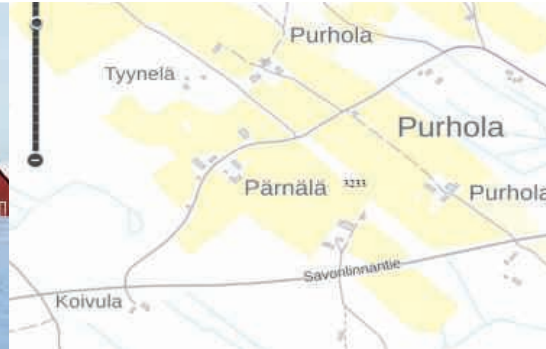
laware-joen varrelle nykyisen Yhdysvaltain Pennsylvanian osavaltion alueelle. Osa suomalaismetsien asukkaista muutti Delawareen myös vapaaehtoisesti. Metsäsuomalaiset menivät sielläkin metsäalueille ja asuivat läheisessä kosketuksessa Delaware-intiaanien kanssa. Yksi näiden savolaisten muuttajien jälkeläisistä, John Morton (Marttinen) allekirjoitti Pennsylvanian puolesta USA:n perustamisasiakirjan vuonna 1776.

Huomioiden 1600-luvun alun kulkumahdollisuudet, ei voi kuin ihmetellä, kuinka paljon liikennettä valtakunnan osien välillä oli myös tavallisen väestön osalta. Moni metsäsuomalainen palasi takaisin itämaahan, mutta osa siirtyi rapakon taakse vapaaehtoisesti tai pakolla. Loput sopeutuivat vuosisatojen kuluessa valtaväestöön ja vain pieni joukko on vaalinut perinnettä näihin päiviin asti. Edelleen kartoista löytyy paljon suomalaisten jättämiä paikannimiä.

Niiden, jotka sukututkimuksen näkökulmasta kiinnostuvat metsäsuomalaisista, kannattaa lukea Wikipediasta FT Kari Tarkiaisen pitämä esitelmä sukututkimuspäivillä vuonna 1997.

Heikki Laukkanen

Juvan Laukkalan kylä ennen ja nyt

Maamittaushallituksen vanhat kartat, kuva vanhasta Laukkalan kylästä, nykyisestä Juvan Ronkalankylän Purholan alueesta.

Simo ja Teuvo Raitala Pärnälän talon tuvassa. Keskellä vanha ilmakuva Pärnälän ja Purholan talojen peltoaukeasta.

Kaksi peltoaukealla olevaa Purholan taloa kuvattuna valtatie 14:n varresta.

Teemme Laukkaset -lehteen juttuja niistä historiallisista paikoista, joissa Laukkasia asui niinä aikoina, joilta ensimmäisiä asiakirjoja on käytettävissä. Niistä kylistä ja taloista, joista Laukkaset ilmestyvät historian lehdille. Kävin Juvan vanhassa Laukkalan kylässä tammi-kuun alussa.

Laukkaset asuivat jo Juvalla vuonna 1541. Laukkalan taloja oli kaksi aivan pitäjän rajojen molemmin puolin; toinen Juvan puolella ja toinen Rantasalmen puolella. Rantasalmen talosta veron maksoi Olli Laukkanen ja Juvan puolen talosta Heikki Laukkanen. Juvan ja Rantasalmen raja menee nykyisinkin samassa paikassa. Laukkasten taloista syntyi Juvan puolelle Laukkalan kylä sillä tavoin kuin Ari Kolehmainen kuvaa sukukirjassa *Vesireittejä vastavirtaan – Laukkaset 1500 - 1600 luvuilla*. Juvan Laukkasten historia on kuvattu tarkemmin sukukirjan sivuilla 111-120.

Veijo Saloheimo on kirjoittanut Juvan 550-vuotisjuhlaulkaisussa tästä Laukkalan kylästä seuraavaa:

”Itäisimmässä kylässä (Juva) Laukkalassa kartta kuvaa kolmelle peltoaukealle kolme taloa ja torppaa. Vuonna 1664 mainitaan Laukkalaan viisi tilaa, joista kaksi oli autiona. Yksi talo kohosi ratsutilaksi ja sulautti naapurinsa lisämaikseen – se selittäisi tilaluvun alenemisen.”

Saloheimon kartta vuodelta 1750 on sukukirjan sivulla 118, ja toinen kartta Laukkalan kylästä on sukukirjan sivulla 227. Tämän jutun yhteydessä julkaistaan 1970-luvun kartta peltoaukeista.

Laukkalan kylässä on kaakko-luode-suuntainen harjanne nykyisen valtatie 14:n pohjoispuolella. Harjanne on noin 130 metrin korkeudella merenpinnasta. Se nousee 40–50 metriä parin kilometrin päässä läntisellä puolella olevasta Tuusjärvestä ja itäpuolella sijaitsevasta Kolkonjärvestä. Laukkalan kylä oli tyypillinen peltoviljelyn paikka Savossa - korkea harjanne, jolle halla ei kylmällä keskiajalla helposti noussut.

Laukkalan kylän pojista Erkki Pekanpoika Laukkanen (syntynyt noin 1615) oli Pieksämäen ja Joroisten nimismies ja toimi ennen nimismieheksi tuloaan vuodesta 1643 Laukkalan kylällä ratsutilallisena.

Laukkaset hävisivät Juvalla omasta kylästäan 1700-luvun alkupuolella ja siirtyivät Mäköiskylään noin 20 kilometriä etelään, kuten Ari Kolehmainen sukukirjassa tarkemmin kertoo. Näistä Mäköiskylään siirtyneistä Laukkasista polveutuu nykyinen Juvan Laukkasten sukuaara, jolla on selvä yhteys Savonlinnan seudun Laukansaarten Laukkasiin.

Isojaossa 1800-luvulla Laukkalan kylästä muodostui osa nykyistä Ronkalan kylää. Kylän talot saivat uudet nimet silloisten asukkaiden mukaan. Varsinaisesta Laukkalan talosta on muodostunut kaksi Purholan tilaa Purhosten mukaan. Toisesta kylän päätalosta on muodostunut Pärnälän tila Pärnästen mukaan. Molemmat talonnimet löytyvät samalta peltoaukealta nykyisistä kartoista. Tilat ovat jakautuneet vuosisatojen aikana pienemmiksi. Aikanaan Purhola (Ronkala N:o 5) ja Pärnälä (Ronkala n:o 4) ovat olleet isoja tiloja. Laukkasten sukukirjan mukaan sekä Purholan että Pärnälän tilojen asukkaina ovat olleet Laukkaset 1500-1700 luvuilla.

Tapasin tammikuun alussa nykyisen Ronkalan kylän Pärnästen talon väkeä. Talon isäntä on nyt Simo Raitala. Kuvasin nykyisen isännän Simon yhdessä vanhan isännän Teuvon kanssa Pärnälän tuvassa vanhan ilmakuvan vieressä. Tila on ollut suvun omistuksessa viime vuosisadan alusta lähtien. Nykyisen Raitalan suku on suomentanut sukunimensä 1900-luvun alussa Gustafssonista. Tämän nimen suku oli saanut 1700-luvun alkupuolella, kun Kustaa (Gustaf) Moilasen poika muuttui Gustafssoniksi Rantasalmen kirkonkirjoissa. Näin sukunimet ovat monissa suvuissa vuosisatojen aikana eläneet ja muuntuneet. Nykyinen näyttävä talonpoikainen Pärnälän tilan päärakennus sijaitsee vanhan Savon ”valtatie” varressa mäen harjanteella (ks. lehden takakannen kuva talosta). Kylään on vain pieni poikkeama valtatie 14:lta. Kylän läpi voi ajaa Ronkalantietä (vanhaa Savon valtatie) pitkin vanhoja Laukkasten maisemia ihailien. Laukkaset ovat asuttaneet kylää reilut 200 vuotta. Karttaohjelmat tunnistavat Ronkalantien, joka sijaitsee noin 20 km Juvan kirkonkylästä Savonlinnaan päin valtatie 14 pohjoispuolella.

Teksti ja kuvat: Heikki Laukkanen

Sukuneuvoston kuulumisia

Sukuneuvoston kokous Tallukassa.

Laukkasten Sukuseura ry kokoontui lauantaina 7.3.2020 Hotelli Tallukassa, Vääksyssä tutustuen samalla 3.7.2021 järjestettävän sukukokouksen puitteisiin.

Yksi merkittävimmistä tapahtumista oli sukukirjamme VESIREITTEJÄ VASTAVIRTAAN – Laukkaset 1500 - 1600 luvuilla valmistuminen elokuussa.

Poimintoja vuoden 2019 toiminnasta:

- sukukirjaprojektia jatkettiin ja kirja valmistui elokuun lopussa
- sukututkimustietoja täydennettiin
- teimme yhdessä jäsenten kanssa kaksi lehteä, päivitimme kotisivuja ja ylläpidimme Facebook -sivuja - noudatimme hyviksi havaittuja ja vakiintuneita toimintamuotoja
- Kintaan Laukkaset kokoontuivat heinäkuussa 2019 ja paikalla noin 70 henkeä
- sukuseuran jäsenmäärä oli vuoden lopussa 685 henkilöä, joista uusia oli 15
- suppeita sukuselvityksiä tehtiin uusille jäsenille, joista on saatu riittävät lähtötiedot sukuaan paikallistamiseksi
- Facebook-ryhmässämme oli vähän yli 300 jäsentä ja ryhmän kautta saimme nopeasti välitettyä ajankohtaista tietoa

Kokouksessa käsiteltiin myös kuluvaa vuotta - siitä lyhyesti

Suurin ponnistus seuralta on tänä vuonna ”Vesireittejä vastavirtaan – Laukkaset 1500 - 1600 luvuilla” – kirjan markkinointi jäsenistölle ja saada jäsenet hankkimaan kirja itselleen ja läheisilleen.

Sukuneuvosto kannustaa jäseniä kokoontumaan, pitämään yhteyttä toisiinsa ja järjestämään sukuhaarakohtaisia tapaamisia. Sukuseuran jäseniä kannustetaan myös jatkamaan sukututkimusta omalla tahollaan ja muistutetaan tutkijoita lähettämään tiedot seuran sukututkimusvastaavalle (Leo Laakko / varalla Antti Laukkanen).

Sukututkimuksen ohella kannustamme eri sukuhaarojen miespuolisia edustajia isälinjaisiin DNA-tutkimuksiin, jotta voimme selvittää sukuhaarojen yhdistämismahdollisuuksia. Netissä on Laukkasten DNA –ryhmä, jota hallinnoi sukuneuvoston jäsen Antti Laukkanen (<https://www.familytreedna.com/groups/laukkanen/about>). Toivomme kaikkien testejä teettäneiden Laukkasten ja heistä suoraan polveutuvien liittyvän ryhmään.

Sukuseura järjestää sukuseminaarin 3.10.2020 Lahdessa. Esillä tulee olemaan mm. sukukirjan esittely, tietoa DNA-tutkimuksen jatkamisesta ja sukuseuratyön kehittämisestä. Tästä enemmän omassa jutussaan.

Sukuneuvosto haastaa seuramme jäseniä innostamaan etenkin nuoria jäseniä mukaan seuramme toimintaan, tähän valmistellaan erityiskampanja.

Jäsenlehteä julkaistaan kaksi numeroa. Sukuhistorian lisäksi lehdissä esitellään mm. tämän päivän aktiivisia Laukkasia. Rivijäseniä kannustetaan ja houkutellaan mm. Facebookin välityksellä ja henkilökohtaisin kontaktein kirjoittamaan lehteen.

Taina Saarenpää

Jäsenistölle

On kulunut joitakin kuukausia edellisen lehden ilmestymisestä. Maailma on muuttunut tuona aikana radikaalisti. Pandemian takia on tullut rajoituksia lähes kaikkiin maihin. Rajoja suljetaan ja ihmisten liikkumista rajoitetaan. Tätä kirjoitettaessa radiossa kerrotaan, että Uusimaa on eristetty koronaviruksen takia.

Se ei kuitenkaan estä tekemästä Laukkasten lehteä. Nytkin lehteen on saatu kiitettävä määrä kirjoituksia. Mutta enemmän toivoisin jäsenistöltä aktiivisuutta lehden kirjoitusten suhteen. Edelleen kaipaamme myös vanhoja valokuvia. Valokuvien puuttuessa valokuva-aikeama jää taas kerran pois!

Tämän lehden teemana on vieläkin vahvasti Laukkasten ensimmäinen sukukirja *Vesireittejä vastavirtaan*. Tähän mennessä kirjaa on toimitettu jäsenistölle luettavaksi ja kirjastoille lainattavaksi noin 200 kpl. Joulun alla ja vielä tammikuun puolella oli tilauksissa jopa ruuhkaa. Ihmiset halusivat kirjan läheisilleen joululahjaksi. Ja miksikä ei, onhan se hyvä joululahja.

Sain entiseltä sukuneuvoston jäseneltä Jaana Väisäseltä hänen kirjoittamansa kirjan *Kerrotut tarinat kullatut muistot*. Kirjassa on mielenkiintoisia tarinoita ja kertomuksia Räisälän Haaparannan Laukkasista.

Tällaiset tarinat ja muistelot ovat ainutlaatuisia ja ne tulisi saada jälkipolvien luettavaksi ja tietoon. Jokaisessa sukuhaarassa on varmasti henkilöitä, joilla on tarinoita ja muistelmia vanhemmistaan, isovanhemmistaan, esi-isistä. Nuo tarinat kannattaa tallettaa jälkipolvia varten. Parhaiten ne säilyvät ja ovat tulevien sukupolvien luettavana kirjan muodossa. Maailma muuttuu kiihtyvällä vauhdilla. Tieto siitä, kuinka me ja meidän esivanhempamme ovat eläneet, kannattaa tallentaa silloin, kun siihen on vielä mahdollisuus. Sillä ”MIKÄ MEILLE OLI EILISTÄ, SE ON JÄLKIPOLVILLE HISTORIAA”

Vielä lisäksi ja taas kerran minä otan esille jäsenmäärät. Jälleen kerran totesimme neu-

voston kokouksessa, että jäsenmäärä on laskenut. Minä olen ainakin erittäin huolestunut siitä. Onko ainoa teko asian hyväksi se, että neuvosto tyytyy kaksi kertaa vuodessa toteamaan, että jäsenmäärä on taas laskenut? Ja Laukkasten sukkokous tekee saman, joka kolmas vuosi? Minä ainakin haluaisin, että Laukkasten Sukuseura ry olisi vahva ja toimintakuntoinen vielä silloinkin, kun se täyttää 40 vuotta.

Jäsen määrän laskun pysäyttämiseen minä ehdotan, että jokainen jäsen pyrkii saamaan lähiomaisia, jälkipolvia liittymään Laukkasten Sukuseuraan. Näin saataisiin uusia jäseniä ja jäsenistön keski-ikä nuorentuisi.

Kaikista koronoista ym. huolimatta minä toivon jäsenistölle hyvää kevättä ja kesää. Ei anneta pandemian nujertaa meitä.

DNA- testit

Ari Kolehmainen mielestä tarvittaisiin vielä paljon lisää näitä BigY-tuloksia Laukkasten sukuhaaroista, näiden perusteella voidaan paikoilla asiakirjojen isoja aukkoja, jotka koskevat erityisesti Karjalan puolelle menneitä Laukkasia. Laajan DNA-otteen perusteella voitaisiin saada vihjeitä, missä ja miten nämä sukuhaarat yhdistyvät keskenään.

Sukuneuvosto päätettiin että, puuttuvien sukuhaarojen osalta ja jo olemassa olevan täydentämiseen liittyvien testien osalta korvataan kymmeneltä osallistujalta puolet testin kustannuksista, joko perustesti tai Big Y testi. Halukkaat DNA-testiin osallistujat ottakaa yhteyttä Antti Laukkaseen.

Antti Laukkanen
antti.t.laukkanen@gmail.com
puh 040 076 9808

Laukkasten sukkokous 2021

Laukkasten varsinainen sukkokous on 3.7.2021 Hotelli Tallukassa Asikkalan Vääksyssä.

Hotelli Tallukka.

Tuohiukko Hotelli Tallukan pihalla.

Koronaviruksen vuoksi suljettu hotellin uima-allas.

Tyhjät pöydät ravintolassa parhaaseen lounas aikaan.

Sukukokouksen ohjelmisto ja ajo-ohjeet sekä tarkemmat tiedot tulevat seuraavissa lehdissä. Hotelli Tallukka sijaitsee rauhallisessa Asikkalan kunnan Vääksyn taajamassa Järvi-Suomen alueella. Se on 20 km:n päässä Lahdesta. Hotellissa on sisäuima-allas, poreallas, sauna sekä suolahuone, ja sen huoneista avautuu järvinäköala. Yleisissä tiloissa on WiFi, ja paikan päällä on myös ilmainen pysäköintialue. Hotelli Tallukan tarina alkoi jo vuonna 1970 kun Pirppulanharjulle, Vesijärven ja Päijänteen väliin, avattiin maisemahotelli, joka palveli myös moottorihotellina vanhan nelostien kulkijoita. Tallukan nimi juontaa kuitenkin aina 1850-luvulle saakka, kun asikkalalaiset tallukajalat kunnostautuivat erityisen mainittavasti Päijänteen ensimmäisen höyrylaivan koneiston kuljettamisessa Vähä-Ainiön telakalle. Tallukka eli tallukas on Hämeessä ja Satakunnassa käytössä ollut kankainen jalkine, jolla kuljettiin etenkin talvisin. Tämä merkittävä pala Asikkalan historiaa elää nyt Tallukan nimessä sekä logossa, jossa väsymättömät tallukajalat pyörivät vinhaa vauhtia eteenpäin. Tallukka onkin yhä vetreä, rento ja elämänmakuinen hotelli ripauksella 70-luvun retrohenkeä.

Tuohimestari Erkki Pekkarinen

Asikkalan tunnetuin ITE-taiteilija, tuohimestari Erkki Pekkarinen, on jättänyt kädenjälkensä myös Hotelli Tallukan maisemaan.

Hotelli Tallukan tunnetuimpiin maamerkkeihin ja katseenvangitsijoihin kuuluu tätä nykyä tuohimestari Erkki Pekkarisen vaikuttava, tuohesta ja betonista tehty Tuohiukko, joka katselee alempana kulkevaa valtatie 24:n liikennettä. Tuohiukko muutti uuteen kotiinsa Tallukkaan syksyllä 2017 ja kesällä 2018 saimme myös ukon pienemmän veljen koristamaan tuloaulan vastaanottotiskiä, jossa Pikku-Erkki tervehtii hotelliin saapuvia vieraita.

Tallukan matkaparkki

Karavaanareille on nyt avattu uusi matkaparkki Vääksyssä sijaitsevan tunnetun Hotelli Tallukan etupihalle, aivan sisäänkäynnin tuntumaan. Matkaparkissa majoittuvilla on käytössään hotellin vessat sekä langaton netti. Hotellin allasosasto ja kuntosali ovat matkaparkkilaisten käytettävissä. Allasosastolla on 20-metrinen uima-allas ja poreallas. Kuntosalilla on kattava valikoima laitteita.

Lehden toimittajan mietteitä

Kun aloitin kirjoittaa tätä, olen hotellissa Malagassa Espanjassa. Tulimme tänne tiistaina, maaliskuun 10. päivä. Kaikki oli normaalia. Uutisissa kyllä kerrottiin mahdollisista tulevista

rajoituksista. Perjantaina ainoastaan sisäallas ja saunoasasto suljettiin. Illalla oli vielä hotellin ravintolassa kantri-ilta ja väkeä sali täynnä. Lauantaiaamuna hotellin henkilökunta toimitti huoneisiin kirjallisen tiedonannon, jossa kerrottiin, että Espanjan hallitus on julistanut poikkeustilan. Ravintolat suljetaan, rannat suljetaan. Kaikki menee kiinni. Vain ruokakaupat ja apteekit ovat auki. Ulkona liikkuminen kiellettiin. Vain välttämättömät asiat, kuten ruuan ja lääkkeiden hankinta sallitaan.

Maanantaina ajoimme hakemaan elintarvikkeita. Ajoimme moottoritie A7:aa, joka kulkee rantaa pitkin Malagasta Gibraltariin. Liikenne tiellä oli huomattavasti vähäisempää kuin edellisellä viikolla. Jokunen henkilöauto ja muutama taksi oli liikenteessä. Enimmäkseen teillä liikkui vain rekkoja ja maansiirtokuorma-autoja. Busseja emme nähneet yhtään. Market, johon menimme, oli noin viiden kilometrin etäisyydellä hotellista La Cala de Mijas -nimisessä pienessä kaupungissa. Katujen varressa olivat liikkeet oli suljettu, ainoastaan apteekki oli auki. Jalankulkijoita ei juuri näkynyt.

Marketin pysäköintialueella oli toistakymmentä autoa. Sisäänmeno-ovella oli vartija hengityssuoja suun edessä ja käsineet kädessä. Ihmisiä jonotti sisään. Useammilla oli hengityssuojain ja käsineet. Jonottajat pitivät noin

puolentoista metrin välin edellä olevaan. Vartija päästi saman verran sisään, kun marketista tuli ulos. Odotimme vuoroamme ehkä vajaan tunnin. Sisällä oli harvaksen asiakkaita, ehkä kymmenen.

Elintarvikehyllyissä oli kyllä ainakin vielä tavaraa, mutta vähemmän kuin normaalisti. Myös tyhjiä hyllyjä oli enemmän. Täälläkin oli yleismaailmallinen hamstraaminen iskenyt. Vessapaperihyllyt olivat tyhjä. Asiakkaitten joukossa oli ehkä puolet turisteja. Saimme kerättyä vajaista hyllyistä ruokatarpeita sen verran, että pärjäisimme niillä viikon. Kun jonotimme kassalle, huomasin että muutamilla pariskunnilla, jotka olivat ilmeisesti paikallisia asukkaita, oli kaksikin kärryä ja ne aivan täynnä tavaraa. WC-paperi oli ilmeisesti loppunut jo heti aamusta, kun en minä ainakaan nähnyt sitä kenenkään kärryssä. Mutta moni oli ostanut useita isoja vesipulloja. Kun tulimme ulos, oli jono kasvanut jo lähes kolmenkymmenen ihmisen mittaiseksi. Pysäköintialue oli lähes täynnä ja sisään tuleva autojono ylsi kadulle asti. Tavarantoimittajan jakeluauto purki lastiaan, joten kyllä marketissa varmasti tavaraa riitti.

Saimme hotellin vastaanottotilasta suomenkielisiä kirjoja luettavaksi ja seurasimme netistä tilanteen kehitystä.

Moottoritie A7 Malagasta Gibraltarlille lähes autio.

Tiistaina ehkä puolen päivän aikaan tuli hotellin henkilökunnan tuomana uusi kirjallinen tiedote. Espanjan hallitus oli antanut määräyksen, että kaikki rannan hotellit suljetaan 23.3. Meidän lentomme Suomeen olisi ollut 24. päivä. Yritin saada yhdettyä Finnairiin. Turhaan. En pääsyt edes jonotukseen. Koska Finnairin asiakaspalvelu toimii 24/7, nousin aamuyöstä kolmen aikaan jonottamaan. Jonotin neljä tuntia. Ei yhteyttä.

Keskiviikkona varasin huoneen Malagan lentoaseman läheltä yhdeksi yöksi. Lentoamme ei ollut vielä peruttu. Torstaiamuna avasin tietokoneen. Menin Finnairin sivuille. Siellä oli ilmoitus: Finnair lopettaa lennot Malagaan. Viimeinen lento on Malagasta Helsinkiin sunnuntaina 22.3! Pitääkö alkaa etsiä asuntoa?

Alkoi uusi jonotus Finnairin asiakaspalveluun. Saman aikaisesti löysin netistä SAS:n lennon Tukholmaan. Ainoastaan kaksi paikkaa! Aloin hiljakseen tehdä paikkavarausta. En kuitenkaan vienyttä sitä loppuun. Tein sitä sen verran että varaus pysyisi minulla. Kolme tuntia jonotettuani sain vihdoin asiakaspalveluun yhteyden. Ensiksi sieltä sanottiin: ei paikkoja, ei lentoja. Mutta virkailija käski minun pysyä linjalla. Puolituntia roikuin linjalla. Sitten tuli tieto: Finnair lentää ylimääräisiä lentoja Malagasta Helsinkiin! Saimme paikat 20.3. klo 11.30 lennettävälle lennolle. Peruin hotellin ja SAS:n lennon sai joku muu.

Perjantaiamuna nousimme klo 7.00 ja aloimme valmistella lentokentälle lähtöä. Laukut olimme pakanneet jo edellisenä päivänä, jo-

ten lähtö sujui nopeasti. Matka lentoasemalle sujui hyvin. Moottoritieellä oli harvakseltaan liikennettä. Huoltoasemalla oli bensanmyyntiä, mutta myymälä ja kahvilapuoli oli kiinni. Maksu tapahtui luukun kautta. Lentoasemalla oli aika autiota: Lähtöpuolella oli lentoselvitystiskeillä harvassa jonossa ihmisiä. Joillakin ihmisillä oli hengityssuojaimia suun ja nenän edessä, sekä kasineita käsineitä käsissä.

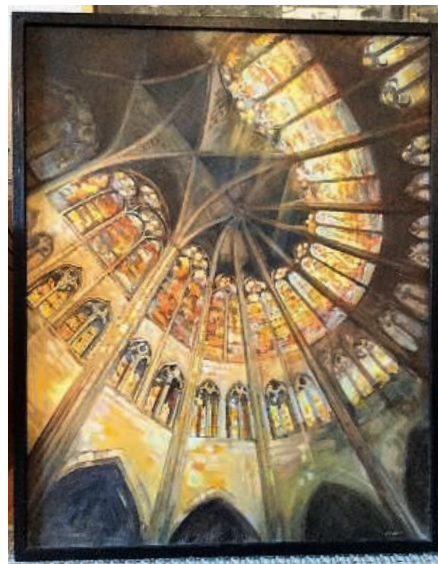
Lento lähti 20.3, tosin puoli tuntia myöhässä. Lennon aikana ei tarjottu, muuta kuin vettä ja pakkauksessa oleva keksi. Seutulassa koneesta terminaaliin mentiin bussikuljetuksella. Sen jälkeen oli passintarkastus. Matkatavara-aulassa oli täysi kaaos. Jonotimme matkalaukkuja noin kaksi tuntia. Mutta kotiin tultiin perjantai-iltana klo 21.00. Green green grass of home!

Oikeastaan tämä kaikki laittaa asiat uuteen valoon. Ihmiset on määrätty kotiin. Liikkeitä suljetaan. Julkinen liikenne on pysähtynyt, mutta viestiyhteydet toimivat. Saan viestin lähetettyä maapallon toiselta puolelta toiselle muutamassa sekunnissa.

Lupasin että lehti lähtee painoon huhtikuun alussa. Ja mikä estäisi. Materiaalin voin toimittaa Malagasta 3000 kilometrin päästä yhtä nopeasti kuin että olisin 100 m päässä lehtipainosta. Ja lehti olisi jäsenistön luettavissa alle kuukaudessa. Tietenkin jos posti kulkee. Jotakin hyvää siinä kuitenkin oli: Finnairin jono-tusmusiikki kappale oli King of the Road. Sain kuunnella sitä seitsemän ja puoli tuntia!

Teksti ja kuvat: Leo Laakko (karanteerissa 3.4. asti)

Paris La Sainte-Chapelle ja Notre Dame

Le Saint Chapelle.

Notre Dame.

Olin viime keväänä mieheni kanssa mökillä, kun hän sai yllättäen tekstiviestin naapuriltamme. Helena oli käymässä Lahdessa. Hän oli tehnyt ystävänsä kanssa treffit kirpputorille, jonka he kiersivät. Helena on taiteentekijä ja ystävä. Olen kerran maininnut hänelle, että olen saanut Milda Laukkasen tauluja. Nyt Helena tekstasi, että hän on tainnut nähdä Milda Laukkasen tauluja ja kertoi nähneensä ne Launeen kirpparilla.

Olin saada hepulin. Milda Laukkasen tauluja. Kirpputorilla. Miten ne sinne ovat joutuneet, ja mitä tauluja? Helena oli ottanut kuvan niistä. Kun näin, mitkä taulut ne olivat, ajattelin että ei voi olla totta. Taideteokset, jotka olivat kaudenimmat ja upeimmat, jotka olen Mildan tauluista nähnyt, ja olen nähnyt niitä aika monta. Sanoin heti, että osta, ja niin sain taulut. Haim-

me ne myöhemmin ja ihmettelimme edelleen taulujen ihmeellistä kulkua.

Kerronpa vähän taustoja Mildasta. Hänen sukujuurensa ovat Lappeenrannassa ja hän on syntynyt vuonna 1923 Berkeleyssä, Kaliforniassa. Milda avioitui Walter Laukkasen kanssa ja heille syntyi poika, David.

Milda Laukkanen on saavuttanut tunnustusta akvarelli- ja grafiikkatöistään. Hänet on palkittu USA:ssa monesti ja hänen taulujaan on ollut näyttelyissä niin kotimaassaan kuin ulkomaila. Hän on opettanut taidemaalauksia ja ollut gallerian johtaja. Milda opetti lapsia ja aikuisia yli 10 vuoden ajan.

Mildan poika David oli urkutaiteilija ja kun hän kävi Euroopassa, Notre Damessa, hän otti kuvia, ja Milda maalasi kuvista taulut. Suuri osa

Luodin vahingoittama taulunkehys.

Mildan tauluista tuli 1970-luvun lopulla Davidin ja Pirkko Laukkasen mukana Lahteen, jonne he muuttivat. David kuoli jo 1980-luvun puolivälissä. Niinpä Mildan taulut jäivät Pirkolle.

Kun kävimme Pirkko Laukkasen luona ensimmäisen kerran, häkellyin. Heti sisään astuessani näin juuri nämä kaksi taulua olohuoneen seinällä. Pirkon seinät olivat täynnä Mildan tauluja, ja ne mitkä eivät mahtuneet seinälle, olivat seinän vierellä. Niitä oli paljon.

Pirkko kertoi näistä kahdesta taulusta. He asuivat Kaliforniassa. Pirkko oli sairaanhoitaja ja oli juuri tullut töistä. Hän meni hetkeksi lepäämään sohvalle, kun naapurista kuului laukaus. Toisesta asunnosta ammuttiin. Luoti osui toisen taulun raamiin, mutta ei vahingoittanut taulua. Kaliforniassa seinät asunnoissa olivat ohuet. Kaikki kuului ja kaikkea tapahtui.

Ja nyt nämä upeat katedraalit ovat meidän seinällämme. Kun näin ne ensimmäisen kerran, Pirkko antoi minulle yhden taulun ja sanoi että valitse. Olisin valinnut nämä, mutta ei tarvinnut. Ne ovat minun.

Teksti ja kuvat: Jaana Väisänen

Laukkaset keväällä 2020

*On Laukkaset kulkeneet pitkää matkaa
ja uudet polvet taaskin sukua jatkaa.*

*Vuosisatojen saatossa on ollut huolta,
kuinka hoitaa taloutta ja terveystaloutta.*

*Sodat ja nälkävuodet rasittivat kovin,
mutta niistäkin selvitettiin jälkeen tovin.*

*Tuli espanjankuume, tuli keuhkotauti,
ohje: ota lääkettä, raitista ilmaakin nauti.*

*Monet polio kaatoi tai aasialainen,
jokin rokko tai bakteeri harvinainen.*

*Epidemiat, pandemiat myöskin täällä
ovat pitäneet valmiutta, pelkoa päällä.*

*Monet kulkutaudit, yskät ja kuumeet
piinasivat pitkään ja sitten ne huumeet.*

*Historiassa ovat selvinneet kaikista tästä
sitkeät Laukkaset, myös kovasta elämästä.*

*Ovat tukeneet toisiinsa ympäri maan
ja luottaneet auttavaan Jumalaan.*

*Nyt elämme poikkeusolojen aikaa,
eri puolilta maailman viestejä raikaa.*

*Myös Laukkaset maailmalta kotiin pakkaa,
ja sydämet koronan pelosta hakkaa.*

*Ollaan kodeissa, yhdessä vanhaan malliin.
Jätetään kulkemiset ja kulkuneuvotkin talliin.*

*Nyt on aikaa, voi hoidella sosiaalista puolta,
kun ei ainainen kiire aiheuta jatkuvaa huolta.*

*Kyllä Laukkaset yhdessä selviävät myös tästä
ja kiittävät nyt elämän antajaa elämästä.*

*Ensi vuonna mennään taas sukukokousta kohti.
Tällaista tänään yks' Laukkanen pohti.*

Sirpa Herve (o.s. Laukkanen)

Riihi

Myllymäen torpan riihi.

Metsänreunassa seisoo unohtettu harmaantunut, vinoon painunut, jykevistä hirsistä salvettu rakennus.

Pärekatto on painunut notkolle, ja toisella lappeella on isoja aukkoja päreiden lähdettyä tuulten mukaan.

Päätyseinän oviaukossa retkottaa yläsaranausta irronnut ovi kuin palkeenkieli riihenlämmittäjän repaleisessa takissa. Toisen päädyn ilmaräppänään on lintu tehnyt jo monen vuoden ajan pesänsä.

Kun kurkistaa sisälle, rikkinäisen katon kautta tulevassa hämärässä valossa voi nähdä, ettei rakennus ole alkuperäisessä käytössä. Keskelelle, jo rikki lahonneelle lattialle, on kasattu vanhoja puisia perunalaatikoita.

Vasemmalla, toinen aisa katkenneena, seinään nojaa vanha kyntöaatra. Takaseinällä on jo osittain maatonut kasa ruumenia ja olkia. Ovesta oikealla seisoo kivikasa, joka ennen toimi kiukaana antaen lämpöä ja savua, kuivattaen syksyisin viljat.

Koko rakennus tuntuu henkivän erään vanhan kulttuurin jo mennyttä aikaa. Enää ei van-

ha isäntä istu riihen portailta piippu suussa vahtien riihen lämmitystä. Vanhalle isännälle viimeisenä palvelunaan riihi tarjosi leposijan ennen hautaan laskua hänen mentyä manan maille.

Riihi on seisonut lähes toimeettomana jo kymmeniä vuosia. Kukaan ei tarkalleen muista missä käytössä ja milloin se on viimeksi ollut. Rakennus on hiljalleen painunut yhä alemmaksi ja alemmaksi. Se on alistuneena ja harmaantuneena katsellut, kun aina isommat ja isommat kirkasväriset koneet ovat korjanneet pelloilta sadon, juuri ihmistä näkemättä.

Monta sukupolvea taaksepäin oli silloinen isäntä omakätisesti rakentanut riihen. Kaatunut puut ja veistänyt hirret. Riihi oli valmistunut erään kesään aikana ja syksyllä siinä oli jo puutu ensi puinnit. Riihen vasemmalla sivulla oleva vinokattoinen ruumenhuone oli valmistunut muutamaa vuotta myöhemmin.

Mikä on riihi?

Riihi oli maatilojen ja torppien tärkeimpiä rakennuksia. Yleisimmin riihet olivat yksihuo-

Varsta.

Jauho ja vilja äyskäri.

neisia, jolloin vilja kuivattiin ja puitiin samassa huoneessa. Länsisuomalaiset riihet olivat kuitenkin kaksihuoneisia. Niissä kiuashuone, jossa vilja kuivattiin, oli erikseen ja puintihuone eli luuva oli erikseen.

Syksyllä vilja leikattiin ja sidottiin lyhteisiin, jotka kasattiin kuhilaille. Kun kuhilailla olevat lyhteet olivat kuivuneet, ne vietiin riihen edustalle odottamaan riiheen laittoa eli riiheen pistoa. Riihen lämmitys aloitettiin pari päivää ennen puintia. Kun riihi oli kuivunut, lyhteiden pisto riiheen aloitettiin. Lyhteet ladottiin riihen orsille pystyyn tähkäpäät ylöspäin. Tämän työn teki yleensä naisväki. Riihen pistäjä istui nokisilla orsilla ja lyhteet ojensi apuri.

Kun riihen orret olivat täydet, lämmitystä jatkettiin 2-3 päivää. Lämmitys uskottiin kokeneelle henkilölle, koska palovaara oli erittäin suuri. Lämmityksen aikana riihi täytyi savusta niin, että vain aivan alhaalla oli tila, missä saattoi vaivoin liikkua ja vartioda lämmitystä. Savu ja kuumuus kuivattivat viljan ja tappoivat tuholaiset, homeet ja pieneliöt. Samalla viljaan tuli savun maku, jota nykyisistä leivonnaisista harvoin, tuskin koskaan löytää.

Kun lyhteet olivat kuivat ja savu haihtunut, alkoi puiminen. Se aloitettiin tavallisesti yöllä, koska riihos eli ahdos piti olla valmis aamuun mennessä. Parsilta otettiin lyhteet ja laitettiin lattialle räättyyn, tähkäpuolet vastakkain. Ruis-

lyhteitä lyötiin seinään ennen räättyyn laittoa, jolloin parhaat jyvät irtosivat siinä vaiheessa. Lyhteiden täyttämää lattiaa kutsuttiin maaksi tai lattialliseksi. Jos puitava vilja oli ruista, lyhteiden siteet leikattiin auki. Ohra- ja kauralyhteet puitiin siteitä leikkaamatta.

Puintivälineenä oli varsta. Alkujaan se oli pelkkä keppi, jolla jyvät hakattiin irti. Sitten tuli oksavarsta, jossa oli puunrungosta veistetty varsi ja siinä kiinni tukeva oksa. Myöhemmin oli nivelvarsta, jossa varsiosa oli erikseen ja siihen oli liitetty varsinainen varsta nahkaremmillä.

Puiminen tehtiin pareittain niin, että kaksi ihmistä pui samaa räättyä lyöden varstalla aina samaan kohtaan.

Kun räätty eli rivi oli puitu, lyhteistä käännettiin alapuoli ylöspäin ja puitiin toiselta puolen. Oljet kerättiin isoihin nippuihin eli kupoihin ja sidottiin ruis oljilla. Murskaantuneet oljet eli pahnat kerättiin talteen erikseen.

Puinnin jälkeen jyvät täytyi puhdistaa akanoista ja ruumenista. Jyvät koottiin toiselle seinälle kasaan, ja puhdistaja alkoi heitellä pienellä siihen tarkoitukseen puusta tehdyllä lapiolla jyviä kohti vastapäistä seinää. Jyvät painavimpana lensivät vastapäiselle seinälle, mutta akanat ja ruumenet putosivat kevyempinä väliin. Kun jyvät oli puhdistettu ja riihi lakaistu ruumenista ja akanoista, ahdettiin riihi uudelleen. Riihtä

Vanha riihi.

käyttettiin myös pellavan ja hampun kuivatukseen, jos kuivattava määrä oli suuri.

Kun joku talossa kuoli, ruumis laitettiin riiheen odottamaan hautausta. Tämä olikin yksi syy, miksi riihtä pidettiin kolkkona ja pelottavana paikkana. Myös savun mustamat seinät ja ikkunaton, pimeä rakennus loivat synkän kuvan. Kerrotaan, että riihessä kuoleman jälkeen säilytettyjen henki vaelteli riihen sisällä aina siihen asti, kun riihtä puitiin seuraavan kerran. Riihessä uskottiin olevan myös riihitonttuja ja haltioita, joita piti lepyttää viemällä ruokaa riiheen.

Mutta se aika on ollut ja mennyt. Enää eivät syksyisin leijaile riihisavut kylän yllä eikä kuulu rytmikästä kolketta talojen tienoilta. Ei nukuta ruisoljilla täytettyjen matrassien päällä. On vain jenkkiängyt, ja pakokaasuun lemu leijuu viljapeltojen yllä. Kuuluu vain tasaista dieselin hurinaa, kun suuret puimurit korjaavat viljaa.

Mutta metsän laidassa seisoo lyyhistyneenä vanha riihi, odottaen viimeistä hetkeään.

Leo Laakko
Kuvat: Leo Laakko

Kansallismuseon kuvakokoelma
Museoviraston kuvakokoelma

Niilo Niilonpoika Laukka (Laukkanen)

itsellisten luettelossa torppariksi Niemisjärvi n:o 9. Vuoden 1862-1871 Rippikirjassa Niilon sukunimi Laukka saa nen-päätteen ja muuttuu muotoon Laukkanen. Niilo ja Maria on edelleen torpparina Niemis-

Niilo Laukka oli isä Niilon Laukan toiseksi vanhin lapsi, syntynyt Kärsämäellä 02.10.1829. Lapset Margaretha, Niilo ja Pekka (Pehr) asuivat vanhempiensa taloudessa aina vanhempiensa kuolemaan saakka.

Margaretha muutti Kärsämäeltä Pyhäjärvelle jo vuonna 1843, noin puoli vuotta äitinsä kuoleman jälkeen. Niilo ja Pekka (Pehr) Johannes Laukka oli naimattomia Kärsämäen rippikirjoissa, palkollisten luettelossa, kunnes he muuttavat Kärsämäeltä Pyhäjärvelle 09.11.1848.

Myös Pyhäjärven rippikirjoissa, palkollisten luettelossa Niilo mainitaan naimattomana renkinä. Hän saa esteettömyys todistuksen 12.09.1850 ja Niilo muutti Kiuruvedelle 12.09.1851. Hänet on merkitty rengiksi Kiuruveden Niemisjärvelle talo n:o 4 Pöytämäki.

Maria Custava Heikintytär Pesonen syntyi 12.06.1825 Pyhäjärvellä Heikki Heikinpoika Eskola, Pesosen syntynyt 11.03.1797 Pyhäjärvellä ja Maria Erikintytär os. Pennasen, syntynyt 18.01.1799 Pyhäjärvellä, sisarusparven kolmanneksi vanhimpana lapsena. Lapasia oli kalkkiaan kuusi.

Maria muutti Kiuruvedelle vuona 1850. Hänet on merkitty palkolliseksi Kiuruveden niemisjärvelle talo n:o 4 pöytämäki.

Palkollinen Maria Custava Heikintytär Pesonen, Niemisjärveltä ja renki, nuorimies Niilo Niilonpoika Laukka Pyhäjärveltä vihintää 16.01.1851 avioliittoon.

Kiuruveden rippikirjan 1852-1861 mukaan Niilo ja Maria Custava on merkitty Niemisjärven

järven talo n:o 9.Kämärälä.

Syyskäräjillä 1856 Niilo oli tuomittu sakkoihin laittomasta viinan valmistuksesta. Hänet tuomitaan myös toisen kerran samasta asiasta syyskäräjillä 1861.

Niemisjärvellä asuessa heille syntyy kolme poikaa; vanhin oli Heikki syntynyt 06.10.1851 Niemisjärvi talo 4. missä Maria ja Niilo oli palkollisina.

Isak syntynyt 29.12.1854 ja Aleksander syntynyt 01.02.1858 syntyvät Niemisjärvi talo n:o 9 missä he olivat torpparina.

Niilo muuttaa perheineen talolliseksi 1869 Kiuruveden Nälännönkylä n:o 10 Majonahoon. Rippikirjoissa on hänen syntymä vuosi edelleen merkitty 1828 kun se Kärsämäen syntymäkirjassa oli 1829. Kiuruveden vuoden 1873 -1882 Niilosta on lisämerkintä "olderman," vanhamies.

Talon nimi Majonaho n:o 10 muuttuu rippikirjassa 1881 Kintasaho n:o 10.

Isak ja Aleksander jäävät viljelemään Kintasahoa ja Henrik muuttaa talolliseksi Näläntö n:o 3 Lahnasten Uusitalo.

Maria Custava menehtyy 22.01.1894 pistoksen 68-vuotiaana.

Isä Niilo Laukkanen kuolee 27.06.1902 keuhkotautiin 73-vuotiaana.

(Kärsämäen, Pyhäjärven ja Kiuruveden rippikirjat, syntyneet ja kastetut. Vihityt, Kuolleet ja haudatut) (Laukkasten Sukuseura ry:n sukutallenteet)

Leo Laakko

Laukkasten sukuneuvosto 2018-2021

Heikki Laukkanen

puheenjohtaja
Runonlaulajantie 123, 51900 Juva
puh. 040 075 5204
heikkilaukkanen64@gmail.com
[Juvan sukuhaara](#)

Johanna Lindbohm

varapuheenjohtaja
Tuomikatu 40, 50120 Mikkeli
puh. 040 590 4527
johanna.lindbohm@edu.mikkeli.fi
[Juvan sukuhaara](#)

Oskari Laukkanen

varainhoitaja
Neularanta 4, 70780 Kuopio
puh. 040 027 1353
oskari.laukkanen@gmail.com
[Pielaveden sukuhaara](#)

Leo Laakko

lehtivastaava
Latvakuja 2, 16300 Orimattila
puh. 044 323 7475
leo.laakko@gmail.com
[Kiuruveden \(Kinttaa\) sukuhaara](#)

Antti Laukkanen

lehden oikoluku
Retkeilijänkatu 6 A 10, 00980 Helsinki
puh. 040 076 9808
antti.t.laukkanen@gmail.com
[Parikkalan \(Kinnarniemi\) sukuhaara](#)

Taina Saarenpää

sihteeri
Näätäkuja 3 B 11, 01480 Vantaa
puh. 040 580 8655
taina.saarenpaa@live.fi
[Kiteen sukuhaara](#)

Risto Laukkanen

jäsenrekisterinhoitaja
Lehtokatu 14, 40630 Jyväskylä
puh. 040 064 7637
risto.laukkanen@elisa.fi
[Kesälahden sukuhaara](#)

Pia Laukkanen

tuotteiden myynti
Lehtokatu 14, 40630 Jyväskylä
puh. 050 344 0456
mariapia.laukkanen@gmail.com
[Kesälahden sukuhaara](#)

Juhani Tenhunen

sukuneuvoston jäsen
Päiväkummuntie 8 B 6, 02210 Espoo
puh. 040 861 0723
e.juhani.tenhunen@gmail.com
[Pielaveden sukuhaara](#)

Sami Laukkanen

nuorisovastaava
Koulutie 7 A 5, 18300 Heinola
puh. 045 884 5671
laukkanensami@hotmail.com
[Kiuruveden \(Kinttaa\) sukuhaara](#)

Posti Green

Suuri Savontie Laukkalan kylässä, taustalla iso Pärnälän talo. Kuvassa Suuri Savontie entisessä Laukkalan kylässä Juvalla kirkonkylästä 20 km itään nykyisen valtatie 14 pohjoispuolella noin 200 metriä. Tätä tietä pitkin ovat kulkeneet Ruotsin kuninkaat, voudit ja huovit matkalla Hämeenlinnasta Olavinlinnaan sekä Ruotsin sotaväki itään että Venäjän länteen päin. Isossa jaossa Laukkalan kylä muuttui Ronkalan kyläksi ja Laukkalan talo Purholaksi. Samalla peltoaukealla olevassa Pärnälän talossa (kuva) asui myös Laukkasia 1600-luvun lopulla siten kuin Ari Kolehmainen sukukirjassa Vesireittejä vastavirtaan kertoo (s. 111- 121). Kylästä enemmän lehdessä.